Aleksandr Romanovici Beleaev
Pîinea veşnică
Volumul – II(b) -
Seria Opere alese, volumul II
Traducere: M. Cardaş şi V. Probeanu
Editura Tineretului, 1963
Aleksandr Romanovici Beleaev
Вечный Хлеб
[EdituraOrig], 1928
Versiune ebook: Club CPŞF

I. O DEZVĂLUIRE TULBURĂTOARE

Într-o seară de toamnă, un pricăjit barcaz pescăresc se apropia încet de insula Föhr din arhipelagul Frisicelor de Nord, aproape de coasta Germaniei. Vîntul năprasnic de miazănoapte împroşca pe pescari cu stropi reci ca gheaţa. Chipurile învineţite de frig ale oamenilor erau mohorîte: se întorceau cu năvoadele aproape goale.

– Să ştii că vine iarna înainte de soroc, mormăi un pescar bătrîn, pufăind din pipa-i scurtă.

– Aşa se pare, îi dădu dreptate altul mai tînăr şi, după o scurtă tăcere, adăugă:

– Iar i-au furat năvodul lui Karl. Un năvod nou-nouţ.

Cuvintele aruncate în treacăt de un tînăr le dădură ghes la vorbă. Oamenii se tot întrebau cine poate fi hoţul.

– Eu unul zic că-i Hans, afirmă tînărul cu convingere.

– Hans? Fugi de aici! se mirară ceilalţi.

Hans era un moşneag hodorogit, deşirat şi slab de-l bătea vîntul. Locuia singur cuc în clădirea veche şi părăsită a farului.

– Hans ăla care abia îşi tîrăşte picioarele?! Pe ce dovadă te bizui?

– Dovadă? N-aţi văzut şi voi că, de la o vreme, Hans se îngraşă mereu?

Era adevărat. De cîteva săptămîni Hans se îngrăşase într-atît că uimise tot satul.

– Cică ar fi găsit o comoară pe care a aruncat-o marea pe ţărm. Cînd primeşte omul un dar ca ăsta nu-i de mirare să pună osînză pe el, spuse bătrînul pescar, dus pe gînduri.

– Ei aş! Pun rămăşag că-i altceva la mijloc. Hans face contrabandă.

– Ascultaţi-mă pe mine, stărui tînărul. Hans s-a îmbuibat din banii luaţi pe peştele şi năvoadele pe care ni le şterpeleşte. Ştiţi şi voi că se întîmplă s-o ia razna în toiul nopţii. Unde se duce? Ce trebuşoare învîrteşte? Mie toate astea nu-mi miros a bine.

Cu toate că unii mai puneau la îndoială spusele tînărului, era limpede că pescarii cam intraseră la bănuieli. Şi cînd barcazul acostă în dreptul farului, cineva azvîrli o vorbă:

– Ce-ar fi, fraţilor, să trecem pe la Hans? O să stăm puţin la căldurică. Cine ştie, poate o să-l tragem şi de limbă...

– Asta da! se bucură tînărul, dînd zor cu descărcatul peştelui şi cu strînsul năvoadelor.

Ferestruica farului era luminată. Bătrînul Hans nu se culcase încă. Îi primi cu braţele deschise şi-i pofti să se încălzească lîngă o vatră dărăpănată.

– Ei, v-a mers pescuitul? întrebă bătrînul, frecîndu-şi mîinile cu vine groase şi degete închircite.

– A mers pe dracu! făcu tînărul pescar. Înfuriat de ghinionul ce-i urmărea şi de vremea păcătoasă, abia aştepta să-şi verse năduful pe cineva. Ştii, nene Hans, mă uit la matale şi mă întreb: ce face omul ăsta de pune într-una osînză pe el?

Moşneagul zîmbi cu un aer stingher.

– Şi tu te-ai îngrăşat, Ludwig.

– Eu? Păi cînd omul vinde peştele pe care l-a prins cu mîna lui, nu-i nici o mirare să arate mai acătării. Dar cum faci matale de te îngraşi fără sa munceşti? Hai, destăinuieşte-ne şi nouă secretul. Ne-ar plăcea mai mult să ne întindem oasele la căldurică în loc să rătăcim pe mare. Că toată agoniseala noastră sînt reumatismele...

Era vădit că Hans începuse să nu se simtă în apele lui. Se zgribulea ca de frig, frecîndu-şi într-una mîinile. Toţi observaseră tulburarea bătrînului. Chiar şi cei care adineauri avuseseră îndoieli, acum începură să-l privească cu ochi bănuitori.

– N-ar strica să-i facem o percheziţie, şopti roşcovanul Fritz unui alt pescar, îl iau eu mai pe departe. Las' pe mine! Apoi, către Hans:

– Cum de nu ţi-e frică să stai în hardughia asta? Dacă se opinteşte bine vîntul de la nord-est, zob te face.

– Nu-i nimic. Zidurile sînt groase. Cît mai am eu de trăit, or ţine şi ele.

– Dar dacă se prăbuşesc peste tine? nu se lăsă Fritz. Ţie poate nu-ţi pasă, că ţi-ai trăit traiul, dar pe noi or sa ne tragă la răspundere. Că de ce n-am luat măsuri! Află că n-am chef să înfund puşcăria din pricina ta. Trebuie să cercetăm bine toată clădirea.

– Zău că nu merită! bîigui bătrînul. Îşi dădea tot mai limpede seama că pescarii nu veniseră aici de florile mărului. Dar dacă ţineţi morţiş, întoarceţi-vă mîine. Tot e mai bine să cercetaţi pe lumină.

– De ce să amînăm pe mîine ce putem face azi?

– Cine ştie ce nenorocire se mai poate întîmplă pe scările astea care abia se mai ţin. Ce-i atîta zor? Aşa cum am locuit aici cincizeci de ani, o să mai stau o noapte.

Ludwig, care pricepuse încotro bate Fritz, se vîrî şi el în vorbă.

– Aprinde un felinar!

– Cum să-l aprind, păcatele mele, dacă n-am ulei?

Fritz însă, care prinsese să cotrobăiască prin încăperea rotundă, găsise şi una şi alta.

– Ţine felinarul. Uite şi uleiul. Ce-mi umbli cu cioara vopsită, moşule?

Nici nu apucară să se dumirească bine, că Fritz şi turnase ulei şi aprinsese felinarul.

– Haidem!

Se ridicară cu toţii şi se luară după Fritz. Oftînd şi tîrîndu-şi picioarele, Hans îi urmă. La lumina chioară a felinarului, urcară treptele umede şi tocite ale scării în spirală.

În încăperea de la etaj, sub un strat gros de praf şi de moloz, zăceau, claie peste grămadă, tot felul de hîrburi şi ciurucuri. Prin geamurile sparte ţiuia vîntul. Speriaţi de lumină, cîţiva lilieci se vînzoliră prin odaie, scuturînd praful şi păienjenişul de pe pereţi. Fritz cerceta cu atenţie fiecare ungher, răscolea molozul cu cizmele-i grele de pescar, plimba lumina felinarului pe pereţi, spunînd, ca să păstreze aparenţele:

– Ce de crăpături.

Nu găsiră nimic suspect.

– Să urcăm la al doilea...

– Acolo e pustiu, sări Hans speriat, dar Fritz nu-i dădu nici o atenţie.

La catul al doilea, vîntul bătea cu aceeaşi furie ca afară, pătrunzînd prin golurile ferestrelor şi prin crăpăturile mari ce se căscau în ziduri.

– Cred ca te-ai înşelat, Ludwig, murmură încetişor Fritz.

– Asta mai rămîne de văzut, răspunse acesta cu voce tunătoare şi, mîniindu-se fără noimă, îl îmbrînci pe Fritz. Adu aici felinarul. Asta ce-o mai fi?

– Nu seamănă a năvod, se zborşi la el Fritz, socotind că nu mai e cazul să joace teatru.

Felinarul desprinse din întuneric o poliţă pe care stătea o oală acoperită cu o scîndurică. Ridicînd scîndurica, Fritz zări un lichid vîscos ca icrele de broască.

– Să plecăm, Ludwig. Mîncarea asta s-a împuţit de cînd zace aici. Ţi-am spus eu că ai scrîntit-o rău de tot...

De ciudă că s-a făcut de rîs, lui Ludwig îi venea să-şi tragă palme. Ca să amîne totuşi momentul neplăcut cînd va trebui să-şi recunoască înfrîngerea, îl smulse pe Hans din ungherul întunecos unde se pitise şi-l luă din scurt:

– Ce-i în oala aia?

Spre uimirea tuturor, întrebarea lui Ludwig îl înspăimîntă pe Hans. Îngăimă vreo două vorbe, dar de tare ce-i tremurau fălcile, nu se putea înţelege mai nimic. Acum îi cuprinsese pe toţi curiozitatea.

– Taci, ai? nu-i slăbi Ludwig Dacă ştiai ce te aşteaptă, de ce te-ai băgat în chestii d-astea? îl repezi pe bătrîn.

– Vă rog, nu mă mai întrebaţi, bolborosi Hans. N-am săvîrşit nici o nelegiuire, dar am jurat...

Iată deci unde se afla adevăratul mister! Cu un aer triumfător, Ludwig ridică cu băgare de seamă oala şi, poruncindu-i lui Fritz să-i lumineze drumul, coborî scările urmat de ceilalţi. Aşezînd oala pe masă, lîngă vatră, îi şopti lui Fritz:

– Asta-i mai ceva decît năvoadele...

Apoi sumbru, către Hans:

– Să nu ne ascunzi nimic, auzi?

– Bine, dar am jurat...

– Ori spui tot, ori puşcăria te mănîncă!...

– De ce?

– Las' că ştii tu! Află că de mult sîntem cu ochii pe tine. Nu degeaba te-ai îngrăşat de nu-ţi mai încapi în piele...

– Cum, ştiţi şi voi?

Ludwig habar n-avea, dar în seara aceea de toamnă îşi descoperise pe neaşteptate aptitudini de detectiv.

– Sigur că ştim. Ce ţi-ai închipuit? Dar dacă nu faci pe mutul, poate te scăpăm de gherlă...

Moşneagul arăta distrus: cu capul prăbuşit în piept, părea cufundat în gînduri negre. După cîteva clipe, izbuti să spună:

– Înţelegeţi, îmi vine greu să-mi calc cuvîntul. Cine ştie ce necazuri o să căşunez binefăcătorului meu, omului care şi-a făcut pomană cu un sărman moşneag ca mine! Dar de vreme ce tot aţi aflat... „pîinea veşnică" pe care mi-a dăruit-o profesorul Breuer...

Aptitudinile de detectiv ale lui Ludwig nu făceau nici două parale, deoarece îi lipsea cu desăvîrşire experienţa. Uitîndu-şi rolul, întreba perplex:

– Pîine veşnică? Ce-o mai fi şi asta?

Auzind întrebarea lui Ludwig, ţîşnită dintr-o sinceră uimire, precum şi exclamaţiile nedumerite ale celorlalţi, Hans îşi dădu seama că pescarii habar n-aveau de „pîinea veşnică", că altă bănuială îi adusese aici şi că numai întîmplător nimeriseră peste taina pe care el o păzise cu atîta străşnicie. Cel puţin dacă n-ar fi pomenit numele profesorului! Acum însă era prea tîrziu să mai dea înapoi. Umerii i se pleoştiră mai rău şi se lăsă fără vlagă pe o bancă.

– O să vă spun tot...

II. NOROCOSUL HANS

– Ştiţi şi voi în ce sărăcie mă zbăteam: n-aveam nici după ce bea apă – îşi începu spovedania bătrînul Hans. Într-o seară, cînd nu mă mai ajutau puterile nici să ies din casă, aud nişte bătăi în uşă. Deschid. Era bătrînul profesor Breuer, aţi auzit de el, cel ce locuieşte în casa aceea aflată la o zvîrlitură de băţ de sat...

– Îl ştim. Zi înainte, îi dădu ghes Fritz, fremătînd de curiozitate.

– Profesorul îmi spuse: „Ascultă-mă. Hans, iţi dau de mîncare, ba, şi mai mult, n-o să mai ai grija hranei cîte zile vei mai trăi, numai să-mi juri că nu sufli nimănui nici un cuvinţel". Am jurat, dar uite că mi-am călcat jurămîntul, se căină bătrînul. Apoi continuă: Şi numai ce-l văd pe Breuer că scoate de sub manta un borcan."În borcanul ăsta, zice, e cocă sau pîine veşnică, poţi să-i spui cum vrei. Dacă mănînci numai jumătate din cît e aici, te simţi sătul toată ziua. Iar pînă a doua zi, borcanul se umple la loc. Nu te teme, Hans, coca asta n-o să-ţi facă nici un rău. E drept, nu-i prea plăcută la vedere, dar te asigur că e gustoasă şi hrănitoare. Gustă". Eu, drept să vă spun, mă cam codeam. Atunci profesorul luă el însuşi un boţ de cocă şi-l înghiţi pe dată. „Vezi, zise, n-am păţit nimic". Mi-a lăsat borcanul şi m-a rugat să trec din cînd în cînd pe la el să-i spun cum mă simt. Apoi a plecat...

Pescarii ascultau cu gura căscată.

– Şi... şi? se agită Fritz nerăbdător pe scaun.

– Tot dădeam tîrcoale borcanului, dar nu cutezam să mă ating de cocă, urmă Hans. Prea seamănă cu icrele de broască. M-am apropiat de cîteva ori de borcan, dar numai cînd vedeam coca, îmi venea rău la stomac. În noaptea aceea, n-am închis ochii de foame. Spre dimineaţă, nemaiputînd îndura junghiurile care-mi sfîşiau pîntecul, mi-am zis: fie c-o mănînc, fie că n-o mănînc, tot o să mor... Am băgat lingura în borcan şi am înghiţit un cocoloş de cocă. Nu era rea. Avea gustul merelor coapte la cuptor şi apoi bine frecate. Să vezi drăcovenie! Din îmbucătura aia m-am săturat. Şi nu numai că m-am simţit sătul, dar am şi prins puteri. După ce i-am spus în gînd bogdaproste profesorului pentru darul ăsta fermecat, am adormit tun. Cînd m-am trezit, eram zdravăn şi voios.

– Şi coca? Te-ai uitat la ea?

– Mai încape vorbă! Borcanul era plin ochi, cu toate că în ajun mîncasem cam jumătate din el. De atunci m-am pus pe îngrăşat...

Oamenii păreau încremeniţi de uimire. Cum isprăvi bătrînul, săriră însă cu toţii în picioare, gesticulînd şi vociferînd:

– Cum s-ar zice, un fel de „aşterne-te masă"?

– Ehei, s-avem noi o comoară ca asta, nu ne-ar mai trebui nimic. Nici tu arat, nici tu pescuit. Stai neiculiţă pe cuptor şi îndoapă-te cu pîinică...

– Mai ales pe sărăcia asta de pămînt, unde nici cartofii nu cresc ca lumea...

După primele emoţii, îi cuprinse îndoiala. Cum e cu putinţă una ca asta? Să ştii că bătrînul îşi bate joc de ei! Că prea e frumoasă şi extraordinară povestea cu „pîinea veşnică"!...

– Ia zi, moşule, nu cumva ne zăpăceşti cu gogoşi? îl luă la rost Ludwig.

– De ce aş face-o? Uite, dacă vreţi, iau o îmbucătură în faţa voastră.

Şi luă imediat cu lingura o bucată zdravănă de cocă, înghiţind-o cu poftă. Pescarii îl priveau cu nişte ochi de parcă moşneagul ar fi introdus în gîtlej un şarpe viu.

– Poate vrea cineva să guste?

Nu se înghesui nici unul. Neîncrederea însă se risipi. Începură să-şi dea din nou cu părerea despre povestea asta fără asemuire, pizmuindu-l pe norocosul Hans.

Curînd, odăiţa se umplu de nevestele şi copiii pescarilor care, de teamă să nu se fi întîmplat ceva, îi căutaseră peste tot. Pînă la miezul nopţii, istoria cu "pîinea veşnică" făcu ocolul micului sat de pescari. Nu le mai stătu gura pînă dimineaţa. Încă înainte de a se face ziuă, începu un adevărat pelerinaj la vechiul far. Fiecare ardea de dorinţa să vadă cu ochii lui miraculoasa „pîine veşnică" şi să se încredinţeze că într-adevăr coca a crescut peste noapte. Fritz şi Ludwig, care rămăseseră de veghe pînă în zori lîngă borcan, puteau depune mărturie că într-adevăr coca crescuse ca maiaua, umplînd pînă sus borcanul.

Fritz, primul care se încumetase să guste din cocă, îi asigură că e săţioasă şi foarte plăcută la gust.

Nicicînd odăiţa rotundă a farului nu văzuse atîta lume adunată laolaltă. S-ar fi zis că e o întrunire fără sfîrşit. Pescarii nu se puteau împăca cu gîndul ca Hans să fie singurul stăpîn al unei asemenea comori. După ce s-au sfătuit îndelung, au luat pînă la urmă hotărîrea să trimită o delegaţie la profesorul Breuer ca, pe de o parte, să lămurească ce-i cu pîinea asta, iar pe de altă parte să-l roage să împartă din ea şi celorlalţi. Fritz, Ludwig şi învăţătorul Otto Weissmann, cărturarul satului, fuseseră aleşi în delegaţie. Hans se rugă să fie luat şi el, ca să se poată dezvinovăţi în faţa profesorului.

Profesorul Breuer era un savant cu faimă mondială. Lucrările sale de biochimie, renumite prin cutezanţa lor

uimitoare, suscitau polemici înverşunate, dar şi un viu interes printre oamenii de ştiinţă din Europa şi America. Cu cîţiva ani în urmă,, acest om care vădea, în ciuda vîrstei, o clocotitoare energie, îşi întrerupsese, spre surprinderea generală, ciclul de prelegeri pe care-l ţinea la Universitatea din Berlin şi se retrăsese „la odihnă", ca să-i folosim expresia. Dorind să evite pe cît posibil marile aglomeraţii urbane, îşi construise o căsuţă tocmai pe insula Föhr. Prietenilor intimi le declarase că fuge de „deşertăciunile lumeşti" pentru a se consacra unor experienţe de laborator, care au drept tel rezolvarea unei probleme de importanţă mondială. Profesorul nu destăinuire nimănui în ce consta această problemă.

– În universităţile noastre, spunea ei prietenilor pe un ton de vădită amărăciune, ţi-e îngăduit să lucrezi numai după tipic. Orice idee ştiinţifică revoluţionara sperie, îi pune pe toţi în stare de alarmă. Asistenţii, studenţii, laboranţii, docenţii, membrii corespondenţi, rectorul, ba chiar şi clerul sînt tot timpul cu ochii pe tine. Încearcă să revoluţionezi ştiinţa în asemenea condiţii: te vei acoperi de ridicol, vei fi înăbuşit de plasa intrigilor, înainte de a ajunge la vreun rezultat. Acolo însă, pe insulă, voi fi liber. Erorile mele nu vor fi bîrfite pe coridoare, iar rezultatul final va vorbi de la sine...

Şi evadă, într-adevăr, din amalgamul „deşertăciunilor lumeşti", întrerupînd orice contact – chiar şi corespondenţa – cu restul lumii.

Pescarii din cătunul lîngă care se stabilise habar n-aveau de faima mondială a profesorului şi, în general, nu ştiau aproape nimic despre el, deoarece savantul rămînea mai tot timpul în casă. Doar rareori, la primele ore ale dimineţii sau în amurg, putea fi văzut rătăcind printre dunele pustii. „Un moşneag cam sucit"' – aşa i se dusese vestea. Şi cînd colo. poftim! În mîinile acestui moşneag se găsea o comoară care i-ar putea ferici pe toţi.

Delegaţii pescarilor nu prea se simţeau în largul lor urcînd dîmbul în vîrful căruia era cocoţată căsuţa albă a savantului. Cei cîţiva pomi ai grădinii îşi înălţau coroanele peste împrejmuirea scundă de piatră. Cum o să-i primească profesorul? O să le îngăduie şi lor să se înfrupte din „pîinea veşnică"?...

Învăţătorul împinse cu oarecare teamă portiţa – nu era încuiată – şi păşi în grădină, urmat de Fritz şi de Ludwig. Hans

venea în urma lor, cu chipul nefericit al unui om tîrît în faţa judecăţii. Doi dulăi din cale-afară de graşi se repeziră la ei, hămăind.

– Uite numai cum atîrnă slănina pe cîini! S-or fi îndopînd cu cocă! Dacă o dă pînă şi javrelor, n-o să aibă inimă să ne refuze pe noi, nu-i aşa? spuse Fritz.

În prag apăru un bătrînel rumen şi vioi, cu un barbişon cărunt, dar cu părul încă blond şi des. Nu părea să aibă mai mult de şaizeci de ani. Era profesorul Breuer. Alungă dulăii şi îi întrebă prietenos ce doresc.

– Am venit să vă rugăm să ne daţi şi nouă, clacă se poate, din „pîinea veşnică", îndrăzni Otto Weissmann. Bineînţeles, dacă e într-adevăr aşa de grozavă cum pretinde Hans.

Expresia feţei profesorului Breuer se schimbă fulgerător. De sub sprintenele încruntate, îl săgeta pe Hans cu o privire care îl băgă pe bătrînul paznic al farului în sperieţi şi-l făcu să se închircească, parcă în aşteptarea unei lovituri.

– N-am nici o vină, domnule profesor! se tîngui jalnic bătrînul, lipindu-şi palmele de piept. Numai printr-un vicleşug au izbutit să-mi smulgă secretul.

– Într-adevăr, n-are nici o vină, îi veni în ajutor Fritz şi povesti profesorului cum descoperiseră, din întîmplare, taina „pîinii veşnice". Chipul lui Breuer se mai însenină, fără însă să-şi recapete jovialitatea de adineauri. Rămase tăcut cîteva minute, reflectînd pesemne asupra situaţiei create. Tăcerea le păru delegaţilor chinuitor de lungă. În sfîrşit, profesorul se hotărî să vorbească:

– Ce v-a spus Hans nu-i vorbă goală. Un singur kilogram de cocă te hrăneşte o viaţă întreagă, ba mai rămîne şi pentru urmaşi. Cred că ar fi de prisos să vă explic pe ce temeiuri am creat-o. Mă îndoiesc că aţi putea înţelege. De altfel, presupun că nici nu vă interesează...

– Ceea ce ne interesează e să ne hrănim cu ea, răspunse Ludwig. Care va să zică, ne daţi şi nouă?

– Nu, nu vă dau. Cel puţin deocamdată.

Fritz şi Ludwig se posomoriră la faţă.

– Dar lui Hans de ce i-aţi dat? Ba pun rămăşag că şi javrele astea crapă cît intră în ele...

– Aşa este, răspunse Breuer şi, impunîndu-i lui Fritz cu un gest să tacă, urmă pe un ton sever, care nu se potrivea de loc cu figura lui:

– Ascultaţi-mă cu luare-aminte, înainte de a vă repezi să spuneţi vrute şi nevrute. Am trudit toată viaţa ca să creez această pîine, care va izgoni pentru totdeauna foametea de pe planeta noastră. Vouă mi-am închinat truda şi voi veţi căpăta pîinea asta. Totul mă face să cred că scopul a fost atins, dar nu pot considera încă experienţele încheiate. Deoarece aşa stau lucrurile, nu pot împărţi pîinea în dreapta şi-n stînga.

– Bine, dar Hans...

– Hans e şi el o experienţă, îl întrerupse cu asprime profesorul pe Fritz. Mai întîi am lucrat cu animale – chiar cu cîinii pe care i-aţi văzut şi cu cobai. Dar numai după ce am mîncat eu însumi din „pîinea veşnică" şi m-am încredinţat că e absolut nevătămătoare, m-am decis să fac o experienţă şi cu Hans. Asta însă nu e de ajuns. Nu cunosc încă toate proprietăţile „pîinii veşnice". Poate se va dovedi, cine ştie, că un consum prelungit dăunează sănătăţii. Aşa că nu vă grăbiţi să-l invidiaţi pe Hans. Nu ştiu cum se va comporta „coca" peste o lună.

S-ar putea să se înăcrească, să fie bună numai de aruncat. De aceea, ascultaţi-mă pe mine: mai aveţi puţină răbdare. Aşa cum aţi trăit pînă acum fără coca asta, mai puteţi aştepta cîteva luni. Uite, făgăduiesc solemn că satul vostru, voi veţi fi primii care veţi avea pîinea veşnică. Cu o singură condiţie insă: sa păstraţi cu străşnicie secretul, în aşa fel încît pescarii din satele vecine să nu afle nimic. Dacă voi afla că măcar un singur om, în afară de voi, a prins de veste, voi distruge şi coca pe care i-am dăruit-o lui Hans şi voi pleca de aici pentru totdeauna. E ultimul meu cuvînt.

– Domnule profesor, îndrăzni învăţătorul, dar...

– Nici un dar!

– Despre altceva este vorba. Aş vrea să ştiu, totuşi, cum creşte pîinea asta. Sînt învăţător la şcoala din sat, aşa că poate voi izbuti să pricep ceva...

– Sînt profesor la Universitatea din Berlin, i-o întoarse pe acelaşi ton Breuer, dar mi-au trebuit patruzeci de ani de muncă îndîrjită ca să "pricep" ceva. Cum să-ţi explic? Uite. dacă tai în două o rîmă, din cele două părţi se vor forma două specimene noi. E clar? Cam la fel se întîmplă şi cu coca asta. Şi acum vă rog

să mă iertaţi, am de lucru. Ţineţi bine minte ce v-am spus: vă cer cîteva luni de răbdare şi discreţie şi o să primiţi pîinea. Dacă nu, nu veţi căpăta nimic.

Cu un scurt salut din cap, profesorul intră în casă. Delegaţii rămaseră mofluzi în mijlocul curţii.

– Ne-a lămurii buştean, mormăi Ludwig. În loc să ne dea cocă, ne-a bodogănit ceva despre niscaiva rîme. O jumătate de rîma pentru friptură, cealaltă de prăsilă...

– Era pur şi simplu un exemplu! protestă învăţătorul.

– Cu exemple nu-ţi umpli burdihanul. Cîinii sînt buni pentru experienţă, Hans la fel. dar noi ce cusur om avea? Să ştiţi că eu tot nu mă las!

Făcură cătrăniţi calea întoarsă, ducînd consătenilor vestea cea tristă.

III. HANS DESCHIDE O „BRUTĂRIE"

În sat, spiritele continuau să se agite. Li se părea nedrept oamenilor ca numai Hans să se îndoape cu „pîinea veşnică". Pescarii ţinură sfat şi hotărî r& să declare coca proprietatea obştei, s-o confişte şi să facă din ea parte dreaptă fiecăruia. Primarul satului însă, socotind că e o hotărîre ilegală, refuză s-o duca la îndeplinire. Cei mai frămîntaţi de toată povestea asta erau Ludwig şi Fritz. O luaseră pînă într-atît razna, încît susţineau nici mai mult nici mai puţin că nu trebuie să se ţină seama de legi, deoarece atunci cînd fuseseră promulgate, încă nu se pomenea de „pîinea veşnică". Cei mai mulţi însă se temeau ca printr-un act de samavolnicie să nu-şi găsească cumva beleaua cu autorităţile de la centru. La una din adunările ce se ţineau lanţ în acele zile, cineva aduse vestea că în două rînduri lui Hans i se furase din cocă. Se vede că hoţul nu era cu totul lipsit de scrupule, deoarece nu luase de fiecare dată decît vreo treizeci de grame.

– Om deştept! ţipa pe toate drumurile Fritz. Eu nici n-aş numi asta furt. Am spus şi repet: aluatul ăla nu poate să aparţină unui singur om.

De cînd aflase de hoţie, pe Ludwig îl bătea mereu gîndul să şterpelească şi el o bucăţică din coca năzdrăvană.

Într-o noapte întunecoasă, luă cu el o frînghie şi o porni întins spre far.. După cîteva încercări, nodul gros pe care-i făcuse la un capăt ai frînghiei nimeri într-o ieşitură a zidului şi astfel Ludwig izbuti să pătrundă în încăperea unde era păstrată coca. Bîjbîi pe întuneric după oală, dar, pe neaşteptate, o făptură pe care nu reuşea s-o identifice se repezi la el cu nişte ţipete infernale, zgîriindu-l pe mîini şi pe faţă. Luat prin surprindere, Ludwig se trase înapoi şi se rostogoli de-a berbeleacul pe scară. Trezit de hărmălaie, Hans veni într-un suflet cu felinarul.

– Ce-i cu tine, Ludwig?

– Eu... Ştii, am vrut să prind hoţul care-ţi tot fură din cocă. Dar te pui cu ucigă-l toaca! Mi-a sfîşiat tot obrazul cu ghearele!

Ludwig însă nu credea în existenţa necuratului, aşa că stăruia ca Hans să urce împreună cu el în încăperea de la al doilea cat.

De cum intrară, zăriră un coşcogea motan negru care se stropşea la ei.

– Ian te uită cine-mi fu hoţul! se minună Ludwig. În ruptul capului nu m-aş fi gîndit că şi mîţele se prăpădesc după cocă. În sinea lui zîmbi cu amărăciune: „Ferice de ele că nu trebuie să ţină seama de nişte legi neroade". După prima încercare, cînd fusese cît p-aci să fie prins asupra faptului, Ludwig se lăsă păgubaş. De altfel, în scurtă vreme lucrurile prinseră să ia o cu totul altă întorsătură.

Hans era, ce-i drept, asigurat cu pîinea cea de toate zilele. Dar ce te faci cu ghetele sparte prin care ies degetele, cu zdrenţele care pîrîie la cusături şi crapă pe trupul îngrăşat, ce te faci iarna fără lemne într-o şandrama nenorocită? Într-un cuvînt, Hans tot calic era, deşi un calic sătul.

Puteau oare bogătanii satului să nu profite de sărăcia moşului? S-au pus care mai de care să-l momească cu ciubote noi-nouţe, cu şubă caldă, cu lemne de foc, numai să le dea şi lor barem un cocoloş de cocă. Multă vreme Hans se ţinu tare, rezistînd tuturor ispitelor. Dar cînd, pe la mijlocul lui decembrie, dădu un ger de crăpau pietrele, nu mai putu răbda şi începu să vîndă din cocă. Trecuse prima perioadă de ghiftuială şi acum organismul lui bătrîn se mulţumea cu mai puţin. Hans nu consuma pe zi nici jumătate din borcan, aşa că-i rămînea zilnic cîte un mic prisos. Tocmai cu prisosul acesta începu el să facă

negoţ, vînzînd în fiecare zi altcuiva cîte un boţ de cocă. Amatori nu lipseau, aşa că la un moment dat se văzu nevoit să-i programeze pe muşterii – azi ţie, mîine lui, poimîine lui cutărică şi aşa mai departe. Cu timpul puse stăpînire pe el lăcomia. Pretindea preţuri din ce în ce mai mari şi se tocmea ca un cămătar. Oamenii înjurau şi plăteau: „Alţii să aibă şi eu nu?"

Aşa a ajuns Hans vîndut banului. Rupîndu-şi de la gură numai ca să-şi mărească deverul, dădu jos ceva din kilograme. În schimb, cuferele gemeau de blănuri şi alte straie scumpe, în vatră ardeau butuci întregi, iar în micul sipet, bine tăinuit sub pat, teancurile şi fişicurile se înmulţeau într-una. Nu trecuseră nici două luni şi iată-l pe Hans cel mai bogat om din sat.

De atîta noroc ce dăduse peste el arăta pe zi ce trecea mai tînăr. Acum începuse să-i fie frică de moarte şi, ca nu cumva într-o bună zi vechiul far să se dărîme peste el, îşi cumpără o casă unde se mută cu o slujnicuţă care îi spăla rufele, vedea de gospodărie şi-i prepara cafeaua pe care moş Hans o sorbea „ca un adevărat boier", maimuţărindu-l pe preotul din satul vecin. Ba pusese să i se trimită din oraş şi un aparat de radio. Cît era ziua de mare lenevea într-un fotoliu comod, pufăind din pipă şi ascultînd, cu un zîmbet mulţumit, ştirile din lumea largă. Nu-l sîcîiau de loc mustrările de cuget.

Cînd i se întîmpla să-şi amintească de profesorul Breuer, îşi alunga repede gîndurile neplăcute: „În fond, ce rău am făcut? Profesorul mi-a dat de mîncare, dar nu m-a îmbrăcat. Şi apoi trebuie să te îngrijeşti şi de semenii tăi. Nu e drept să se bucure de cocă un singur om, nu-i aşa?"

Pescarii erau şi ei mulţumiţi. E drept că numai cu cocă nu prea se săturau, mai aveau nevoie de pîine şi peşte. Totuşi nici puţinul acela nu era de lepădat. Cei mai nevoiaşi însă nu izbutiseră să încropească suma trebuincioasă ca să-şi cumpere şi ei pîine veşnică. Unul din ei, luînd de bune cîte se spuseseră cîndva la întruniri despre faptul că pîinea veşnică trebuie să fie un bun al tuturor, a încercat să aplice în practică această idee, vîrînd mîna într-un ulcior cu cocă aflat în cămara, întîmplător deschisă, a unui pescar înstărit. Prins asupra faptului, a încasat o bătaie soră cu moartea, fiind dat şi în judecată pentru furt. Sărmanul nu pricepea de loc de ce ceilalţi pescari sînt atît de porniţi împotriva lui. Încercînd să se dezvinovăţească, repetă

chiar spusele lor despre „bunul obştesc". Dar nu izbuti să înduplece pe nimeni.

– Cînd coca o să se împartă pe gratis – i se răspunse – atunci o să fie într-adevăr bun obştesc. Tu, însă, ai vrut să capeţi prin furtişag şi pe degeaba ceea ce pe noi ne-a costat atîta bănet. Ştii doar ce înseamnă pentru noi banii ăştia? Trudă fără istov, plină de primejdii. Nu un cocoloş de cocă, ci munca noastră ai vrut s-o jefuieşti.

L-au făcut să simtă pe spinarea lui toate rigorile legii. Judecătorii, oameni din acelaşi sat, au avut însă grijă să nu pomenească în sentinţă despre ce fel de cocă e vorba: secretul „pîinii veşnice" era păzit cu străşnicie. Pescarii voiau să trăiască mai bine ca locuitorii satelor megieşe. Şi, mai ales, nutreau încă speranţa că azi-mîine profesorul o să le împartă cocă din belşug. Aşa că la urechile lui Breuer nu ajunse nici o veste despre „brutăria" lui Hans.

După puţin timp însă, profesorul tot a aflat. Şi nu numai el.

Într-o zi, profesorul tocmai lucra în laboratorul său, cînd fu anunţat că vrea să-i vorbească un tînăr „spălăţel", orăşean după haină. Breuer strîmbă din nas: nu-i plăcea să fie deranjat în timpul lucrului. Cu atît mai puţin îl încinta vizita acestui orăşean „spălăţel".

– Spune-i că nu-s acasă.

– I-am spus, dar zice că o să aştepte pînă vă întoarceţi, îi răspunse servitorul său, Karl.

– Atunci du-te şi spune-i că nu mă întorc azi, se înfurie de-a binelea Breuer.

După aceea, uitînd de toate, se adînci în nişte calcule.

A doua zi dimineaţa, Karl veni să-l anunţe că tînărul de ieri s-a întors şi stăruie să fie primit. Servitorul aduse şi o carte de vizită.

Văzînd că nu poate să scape de oaspetele acesta atît de insistent, profesorul oftă şi se duse în salon.

La intrarea lui, se ridică grăbit din fotoliu un tînăr cu o pereche de ochelari uriaşi pe un chip complet ras. Era îmbrăcat cu o eleganţă ţipătoare.

– Mii de scuze, dragă profesore, că v-am tulburat singurătatea, prinse a turui vizitatorul.

– Sînt foarte ocupat şi vă pot acorda cel mult cinci minute, răspunse sec bătrînul.

– Nici nu vă reţin mai mult. Sînt de la ziarul berlinez... Tînărul numi unul din cele mai mari cotidiene. Aflînd că are de-a face cu un reporter, profesorul mormăi ceva în barbă. Între timp, însă, reporterul continuă:

– Redacţia m-a trimis să vă solicit uri interviu despre formidabila dumneavoastră invenţie...

– Invenţie? Care invenţie? se puse în gardă Breuer.

– „Pîinea veşnică", fireşte! Ce perspective grandioase!...

– Cum, şi dumneata? strigă profesorul, împurpurîndu-se la faţă. De unde ai mai scornit-o? Prostii, vorbe de clacă! N-am inventat nici un fel de „pîine veşnică"!

Tînărul întîmpină această dezlănţuire mînioasă cu un zîmbet calm, care îl exasperă şi mai mult pe celălalt.

– Stimate maestre reluă el, noi nu ne-am fi permis să încercăm a pătrunde în tainele muncii dumneavoastră ştiinţifice, dacă întîmplarea nu ni le-ar fi adus la cunoştinţă. Fiţi încredinţat că n-avem absolut nici o vină.

– Ce întîmplare? bîigui profesorul, presimţind că, într-adevăr, totul fusese descoperit.

– Aţi dat, cu titlu de experienţă, o bucată din cocă. pe care oamenii o numesc „pîine veşnică", bătrînului pescar Hans. Ei bine. acest om s-a apucat să vîndă din pîinea asta consătenilor...

– Imposibil! nu-şi putu reţine profesorul explozia de uimire.

– Din păcate, asta e situaţia. Hans nu s-a dovedit demn de încrederea dumneavoastră. Iar pe nevasta unui pescar n-a răbdat-o inima să nu trimită o bucăţică de cocă bătrînei sale mame, care zăcea bolnavă în satul vecin. Sora ei, care locuieşte împreună cu maică-sa, a scris fratelui său de la Berlin despre pîinea asta miraculoasă. Ori acest frate – spre norocul nostru! – e curier la ziarul pe care-l reprezint...

– Spre norocul vostru şi spre ghinionul meu! bombăni profesorul.

– În felul acesta, ziarul nostru are privilegiul de a fi aflat primul despre această invenţie menită să răstoarne lumea. Vestea ne-a uluit într-atîta încît, neputînd pune bază pe cuvintele unui curier, redacţia m-a trimis la faţa locului ca să aflu întreg adevărul.

Ar fi fost inutil să tăgăduiască. Resemnat, profesorul lăsă capul în piept.

– Continuă.

– Venind aici, am aflat, recurgînd la o stratagemă, că tot ce-a povestit curierul nostru e adevărat: "pîinea veşnică" există.

Ca împins de un resort, profesorul se repezi la tînăr şi-i strînse viguros mîna.

– Te rog, dragul meu, din adîncul sufletului te rog să nu comunici nimic ziarelor! Experienţa nu s-a terminat încă şi divulgarea secretului ar putea avea consecinţe dezastruoase. Îţi făgăduiesc pe cuvînt de onoare că, atunci cînd voi socoti oportun, vei fi primul care va afla totul despre invenţia mea. Îţi voi scrie personal.

Tînărul clătină din cap cu un zîmbet compătimitor.

– Din păcate, această posibilitate nu mai e acum realizabilă, scumpe maestre. În ziarul nostru a şi apărut o notă. Doar nu era să aşteptăm să ne sufle alţii ştirea asta senzaţională!...

– Senzaţia, numai asta vă interesează, murmură Breuer. N-aveţi decît să publicaţi o altă notă care să informeze cititorii că, în urma verificării la faţa locului, totul s-a dovedit un zvon lipsit de temei.

– Prea tîrziu. Vor da năvală şi alţi reporteri. În orice caz, vă promit că voi discuta cu redactorul şi această eventualitate. Voi face tot ce-mi stă în putinţă. Dar – serviciu contra serviciu! V-aş ruga să mă lămuriţi măcar în cîteva cuvinte în ce constă invenţia dumneavoastră. Mă voi folosi de ceea ce-mi veţi spune numai dacă vestea, în ciuda oricărei oprelişti, se va răspîndi. Cel puţin să aibă ziarul nostru prioritatea...

Breuer se plimba nervos prin cameră. Vrînd cu tot dinadinsul să-l cîştige de partea lui pe reporter, se gîndi că n-ar strica să-i facă pe plac. Începu să vorbească, însufleţindu-se pe nesimţite. Reporterul scoase repede un stilou, deschise blocnotesul şi stenografie cuvînt cu cuvînt.

– Fără îndoială, vă este cunoscut că ideea creării în laborator a „pîinii artificiale" îi preocupă de mult pe oamenii de ştiinţă. Dar calea pe care s-a mers pînă acum este funciarmente greşită, deoarece toţi s-au străduit să rezolve problema exclusiv prin mijloacele chimiei. Ar fi absurd să tăgăduim: chimia este o mare ştiinţă şi o mare forţă. Dar, ca toate celelalte ştiinţe, îşi are limitele ei. Chiar dacă, să zicem, s-ar obţine pe cale chimică albumină – ceea ce se va realiza fără doar şi poate mai devreme

sau mai tîrziu – problema alimentaţiei tot nu ar fi încă rezolvată. Întîi şi întîi, din punct de vedere economic. Ca să vă apară totul mai limpede, vă voi da un exemplu din alt domeniu. Oamenii de ştiinţă au înfăptuit visul alchimiştilor de a transforma metalele comune în metale nobile, reuşind să obţină aur pe cale chimică. Numai că un gram de aur preparat în laborator este incomparabil mai scump decît un gram de aur din natură. Aşadar, ceea ce din punct de vedere ştiinţific este, incontestabil, o măreaţă descoperire, din punct de vedere economic se dovedeşte fără valoare. În al doilea rînd, nu trebuie să uităm că în alimentaţia noastră, pe lîngă albumină, mai intră glucide şi grăsimi. A crea pe cale chimică tot ce este necesar pentru nutriţia organismului reprezintă, desigur, o problemă principal solubilă, dar colosal de grea cît timp cunoştinţele noastre se vor menţine la nivelul actual. De aceea am ajuns la concluzia că e necesar să fac apel la biologie. Căci ce altceva sînt organismele vii decît un laborator, unde se desfăşoară cele mai uimitoare procese chimice, fără intervenţia omului? Sînt zeci de ani de cînd am început să lucrez la culturi de protozoare – organisme cu cea mai simplă structură – străduindu-mă să obţin o „specie" al cărei „organism" să cuprindă toate elementele necesare pentru alimentaţie. Această problemă am reuşit s-o rezolv exact acum douăzeci de ani.

– Şi aţi tăcut două decenii?! exclamă reporterul.

– Da. am tăcut pentru că mă aflam abia la jumătatea drumului. Protozoarele mele constituiau, ce-i drept, un aliment ideal. Fiind monocelulare, se înmulţeau prin diviziune simplă, avînd, deci, toate însuşirile „pîinii veşnice". Partea proastă însă era că viaţa „veşnică" a protozoarelor se întemeia pe o îngrijire anevoioasă şi o hrană specială. Te costa ca şi cînd ai fi crescut bunăoară o turmă de porci. Cum s-ar spune, aurul meu obţinut în laborator era mai scump decît cel din natură. Ei bine, în aceşti douăzeci de ani m-am străduit să obţin o cultură de protozoare care să nu necesite nici un fel de îngrijire şi nici "nutreţ".

– Şi aţi reuşit?

– Pe de-a-ntregul. Repet însă că experienţele mele nu sînt încă terminate. Tocmai de aceea te rog insistent să mai aştepţi puţin cu publicarea materialului. Am descoperit şi selecţionat pe cale artificială o „specie" de organisme dintre cele mai simple, care îşi extrag singure hrana necesară direct din aer.

– Din aer! strigă tînărul în culmea uimirii. Dar bine, ce pot găsi ele în aer? Doar ştim cu toţii că aerul nu e alcătuit decît din azot şi oxigen...

– Uiţi argonul şi hidrogenul, reluă profesorul. Dar neonul, dar criptonul, heliul, xenonul?! În afară de aceste elemente constante, atmosfera mai conţine, în cantităţi variabile, aburi, bioxid de carbon, acid azotic, ozon, clor, amoniac, brom, peroxid de hidrogen, iod. hidrogen sulfurat, clorură de sodiu, radiaţii ale unor elemente cum sînt radiul, toriul şi actiniul. Mai găseşti în plus praf anorganic şi – fii atent! – organic. Da, organic: bacteriile. Iată, prin urmare, şi „carnea". Bucătărie, nu glumă!

Reporterul uitase să mai ia note şi îl privea pe profesor cu o expresie de totală uluire. Nu şi-ar fi închipuit în ruptul capului că „golul" aerian are o compoziţie atît de bogată..

– E adevărat că nu tot ce se găseşte în această „cămară" a atmosferei terestre se poate consuma în formă crudă. Dar protozoarele mele iau de acolo ingredientele necesare, le prelucrează în organismul lor şi prepară o mîncare de să te lingi pe degete, nu alta...

Furat de subiectul acesta care-l pasiona, profesorul ar mai fi vorbit mult timp, dacă n-ar fi fost întrerupt de reporter. Tînărul nu mai putea să tacă. Sări de pe scaun, îşi vîrî carneţelul în buzunar şi începu să alerge prin cameră, zburlindu-şi părul.

– Fenomenal, domnule! Colosal! Începe o eră nouă în istoria omenirii! S-a terminat cu foametea, cu sărăcia, cu războaiele, cu vrăjmăşia între clase...

– Ar fi mult prea frumos dac-ar fi aşa, spuse profesorul cu amărăciune. Dar nu-mi fac astfel de iluzii. Din păcate, oamenii vor găsi totdeauna motive să se duşmănească. În afară de pîine mai au nevoie de haine, de case, de automobile, de artă, de glorie...

– Oricum, e grandios! Şi cum v-aţi gîndit să folosiţi această formidabilă invenţie?

– Se înţelege că n-o să mă apuc s-o speculez ca nenorocitul de Hans! „Pîinea veşnică" trebuie să aparţină tuturor.

– Fireşte, fireşte! Văd că nu sînteţi numai un mare savant, dar şi o inimă generoasă. Sînteţi... sînteţi binefăcătorul omenirii! Daţi-mi voie să vă strîng mîna!

Şi tînărul strînse cu efuziune mina profesorului.

– Nu uita, tinere, ce mi-ai promis! îi aminti Breuer la despărţire.

– Fiţi fără grijă! Voi face tot posibilul şi chiar imposibilul...

Şi nici n-apucă să rostească ultimul cuvînt, că o şi zbughi pe uşă ca o vijelie.

„Ce perspective! gîndea el, alergînd spre chei. Ce articol senzaţional aş putea trînti... Şi ce de parale..."

Între timp, profesorul Breuer, aplecat în laboratorul său asupra retortelor şi creuzetelor, se întreba cu îngrijorare ce necazuri îl mai aşteaptă.

IV. REGII BURSEI

În sala de lectură a Clubului Comercial domnea tăcerea. Zgomotele nu pătrundeau în încăperea aceasta vastă; erau absorbite de zidurile groase, de covoarele moi şi adînci. O lumină blîndă scălda mesele rotunde pe care erau risipite ziare şi reviste, dăruia sclipiri aurii scoarţelor scumpe din rafturile dulapurilor masive, isca licăriri fugare în lentilele ochelarilor unor domni gravi şi impunători, tolăniţi în fotolii comode. Liniştea era tulburată doar de foşnetul ziarelor, de bătăile melodioase ale pendulei şi, cînd şi cînd, de cîte o frază lapidară. Sala de lectură a bibliotecii – „cea mai liniştită încăperea din Berlin" – era de mult locul plăcut, de odihnă al magnaţilor finanţei. Aici, în această oază de linişte, veneau să-şi calmeze nervii după agitaţia trepidantă a afacerilor de peste zi. Ca să ai acces în acest club, capitalul trebuia să ţi se cifreze la cel puţin un milion.

Rodenstock, proprietarul unor uzine de maşini agricole, un bărbat corpolent, în etate, cu ochii adormiţi, înecaţi în osînză, şi cu mişcări leneşe, puse ziarul deoparte şi, după ce pufăi de cîteva ori din trabuc, se adresă cu o voce molatecă vecinului său, bancherul Kriegmann, o făptură uscăţivă, cu trăsături colţuroase.

– Aţi citit, domnule Kriegmann? „În istoria omenirii începe o eră nouă. O invenţie extraordinară. S-a terminat cu foametea".

Fără o vorbă, Kriegmann apucă ziarul exact cum prinde o pisică şoarecele şi parcurse în grabă articolul cu pricina. Apoi îşi

smulse pince-nez-ul de pe nas şi îl scrută nedumerit pe Rodenstock.

– Mă întreb dacă e numai o glumă sau vreo nouă „bombă", care pînă la urmă se va dovedi falsă.

– Mă tem că de data asta e vorba de o bombă adevărată, care ar putea să ne arunce în aer pe noi toţi.

– E absurd! „Pîinea veşnică" nu poate fi decît o himeră.

– După inventarea avionului, a radioscopiei a radioului şi a cîte şi mai cîte ar trebui să ne deprindem să luăm în serios himerele. Ce naiba! De la savanţii ăştia te poţi aştepta la orice. Eu am şi cules unele informaţii. Ei bine, află că încă o himeră a devenit realitate: „pîinea veşnică" există. E trist, dar aşa e.

Cu aceeaşi mişcare violentă, Kriegmann îşi trînti pince-nez-ul înapoi pe nas şi strigă, destrămînd liniştea acestui sanctuar:

– Bine, dar asta înseamnă revoluţie! Ce-o să se întîmple cu sistemul nostru economic? Cînd vor primi „pîinea veşnică", muncitorii or să părăsească fabricile şi…

– Muncitorii n-or să părăsească fabricile, în privinţa asta poţi să fii liniştit, îl întrerupse Rodenstock destul de grosolan. Proprietar al unei firme vechi, „dinainte de război", Rodenstock îl dispreţuia în sinea lui pe bancherul îmbogăţit abia de curînd din speculă ordinară cu valută.

– Muncitorii n-or să părăsească fabricile, mai repetă o dată Rodenstock. Nu uita că în afară de pîine le mai trebuie haine şi încălţăminte. Preţurile la cereale vor scădea, fără îndoială, dar în schimb se vor scumpi mărfurile industriale. Nevoia îi va sili să muncească. E drept însă că ar putea surveni perturbaţii dezastruoase. Toate preţurile se vor prăbuşi peste noapte. Agricultura va fi nimicită. Ţăranul nu va mai avea ce să vîndă oraşului şi puterea lui de cumpărare se va reduce la zero. Vom pierde uriaşa piaţă rurală. De aici – crize teribile în industrie, şomaj, tulburări muncitoreşti. Întregi ramuri industriale legate de agricultură vor înceta să mai existe. Cine o să mai aibă nevoie de tractoare, de semănătoare, de batoze? Zguduirile economice vor atrage după ele şi altele, mai periculoase – sociale, revoluţionare. S-ar putea ca în acest cataclism să piară toată civilizaţia noastră... Iată, domnul meu, la ce poate duce "pîinea veşnică"!

Rodenstock zugrăvea aceste orori cu glasul lui de totdeauna, calm, tărăgănat. Tonul acesta firesc îl buimăcea şi mai mult pe Kriegmann: te pomeneşti că Rodenstock îşi bate joc de el!

Ascultînd profeţiile bătrînului, bancherul ba îşi trăgea capul între umeri, ba îşi întindea gîtul subţire, ca pentru a auzi mai bine.

– Şi ce putem face? bolborosi el în sfîrsit.

– Să distrugem „pîinea veşnică". Toată, pînă la ultima firmitură. După aceea, coborînd glasul, Rodenstock urmă:

– Iar, de va îi nevoie, să-l nimicim şi pe „brutar".

Acum Kriegmann îşi dădea seama că Rodenstock nu glumeşte. Era clar că bătrînul negustor cumpănise bine totul şi că în mintea lui se conturase o anumită hotărîre. De aceea se dovedea capabil să vorbească pe tonul acesta firesc despre lucruri atît de înspăimîntătoare. Lui Kriegmann îi veni inima la loc.

– Şi... oare... se poate distruge?

– Trebuie distrusă. Altă soluţie nu există. Întotdeauna e mai uşor să distrugi decît să creezi.

– Dar cum? Ziarul scrie că un întreg sat de pescari se hrăneşte de pe acum cu „pîinea veşnică". Doar n-o să-i aruncăm pe toţi în aer?

– Mă îngrozeşti, stimate! N-o să facem decît să cumpărăm pîinea de la pescari. Atîta tot. Nici prin cap nu le trece cit valorează. Ăştia n-au văzut de cînd sînt o bancnotă de o sută de mărci. Dacă le vom oferi o mie, vor socoti că existenţa le e asigurată pînă la adînci bătrîneţe.

– Dar ce ne facem cu ăla, cu profesorul Breuer, inventatorul?

Rodenstock tăcu cîteva clipe, apoi şuieră printre dinţi:

– Cu el e altă poveste.

Se uită la ceas şi continuă:

– Oamenii mei au şi intrat în acţiune. I-am trimis să cumpere „pîine" în satul acela de pescari. La nouă trebuia să vină Meyer, ca să-mi raporteze cum se desfăşoară „operaţia". Nu ştiu de ce o fi întîrziind.

Tăcură. Cu bărbia în piept, Rodenstock părea că moţăie. Kriegmann se tot agita în fotoliu, mormăind ceva de unul singur. Privirea îi era concentrată, sprîncenele adunate: reflecta adînc.

Pendula monumentală picură lin zece bătăi melodioase.

Rodenstock tresări ca zgîlţîit din somn şi-şi reaprinse trabucul. În aceeaşi clipă trecu pragul sălii un tînăr îmbrăcat civil, dar cu o vădită ţinută militară. Era Meyer, secretarul bătrînului.

Rodenstock îl pofti cu un semn să ia loc în fotoliul liber de lîngă el şi închizînd ochii pe jumătate, porunci:

– Spune!

Se vedea de la o poştă că pe Meyer îl năpădise oboseala drumului. Îşi întinse cu voluptate trupul în fotoliul moale, dar imediat îşi îndreptă ţinuta şi-şi începu raportul:

– Din păcate, nu vă pot comunica nimic îmbucurător. Ne-am dat peste cap ca să-i convingem, dar degeaba. La început, pescarii nici n-au vrut să stea de vorbă cu noi, refuzînd categoric să ne vîndă „pîinea veşnică", sau „coca", cum spun ei. Abia cînd am oferit fiecăruia cîte trei mii de mărci, au început parcă să şovăie.

– Ce animale! bombăni Rodenstock.

– Dar tot n-au căzut la învoială. Am fost nevoiţi să ridicăm preţul la cinci mii.

– Auzi tîlharii!

– Doar aşa am putut încheia tîrgul cu doi din ei, Fritz şi Ludwig. Nici nu le cunosc numele întreg.

– Aha, tot i-au ademenit bănuţii...

– Pe urmă a mers mai uşor. Am cumpărat cocă de la jumătate de sat, sperînd să isprăvim pînă seara. Am descoperit însă ceva ce m-a determinat să opresc achiziţiile pînă la noi ordine.

Rodenstock ridică pleoapele şi întrebă cu acelaşi glas adormit:

– Ce-ai descoperit?

– Toată operaţia are rost numai dacă izbutim să cumpărăm întreaga cantitate de „pîine" pînă la ultimul gram. Am aflat însă că Fritz şi Ludwig şi-au oprit cîte o bucăţică „de prăsilă", cum spun ei.

– Păi asta e curată pungăşie!

– Au scos ei înşişi la iveală tertipul, dîndu-şi ifose prin sat cum că „i-au dus" pe negustori. Iar pescarii ceilalţi, de ciudă că n-au făcut la fel, au venit să-i pîrască. Partea proastă e că nu ştim exact cîtă pîine e în sat, aşa că, oricît am cumpăra, nu

putem fi încredinţaţi că am reuşit să punem mîna pe întreaga cantitate. Lecţia pe care ne-au dat-o Fritz şi Ludwig ne-a deschis ochii. În consecinţă, am oprit achiziţiile. Din aceleaşi motive n-am trecut la executarea misiunii următoare, în ce-l priveşte pe profesorul Breuer...

Chipul lui Rodenstock îşi păstra încă aerul somnolent, dar sprîncenele i se tîrau încet-încet spre rădăcina nasului, încreţindu-i fruntea. Meyer, deprins cu acest simptom. Înţepeni de-a binelea în fotoliu.

– Prost, murmură Rodenstock. dar în glasul său se şi simţeau tunetele furtunii ce se apropia.

– Prost! răcni apoi industriaşul, împurpurîndu-se la faţă.

' „Aha, şi mătăluţă ai nervi", ricană, în gînd, Kriegmann. Şi fără a sta mult pe gînduri, ţîşni din fotoliu, aplecîndu-se spre Rodenstock.

– Ascultaţi-mă şi pe mine. domnilor! Ochii de obicei placizi ai lui Rodenstock azvîrleau acum scîntei. Totuşi, catadicsi să-şi plece urechea la spusele lui Kriegmann.

– Crizele, revoluţiile, războaiele, toate acestea sînt adevărate calamităţi, începu bancherul să-şi expună proiectul. Dar ceea ce e o calamitate pentru mase s-ar putea să nu fie chiar o nenorocire – ba poate chiar dimpotrivă – pentru anumite persoane. Dacă ai cap, ştii să profiţi chiar şi de pe urma unui război.

„Da, tu nu te poţi plînge de război" se oţărî Rodenstock, în sinea lui, măsurîndu-l din cap pînă-n picioare.

Kriegmann părea să-i fi citit gîndul.

– Dumneavoastră, de pildă, domnule Rodenstock, în timpul războiului, aţi preschimbat, cum se spune, plugurile în spade şi aţi început să fabricaţi arme...

Rodenstock îşi strîmbă chipul într-o grimasă. Aşa era: nici el n-avea de ce să fie nemulţumit de război.

– Aţi spus că „pîinea veşnică" e o bombă. Scuturînd energic din cap, Kriegmann continuă: Dar şi bombele, domnule Rodenstock, au adus cîştiguri frumuşele. Pînă să izbucnească crizele, revoluţiile şi mai ştiu eu ce, se pot face nişte afaceri grozave şi cu „pîinea veşnică". Şi acum, ca să închei: decît să distrugem pîinea veşnică", mai bine s-o comercializăm. O să cumpărăm de la profesorul Breuer brevetul, la orice preţ – eu sînt gata să pun la bătaie tot disponibilul băncii mele – o să

înfiinţăm o societate anonimă „Pîinea veşnică", pentru comercializarea ei pe piaţa internă şi externă, iar pînă la începerea perturbaţiilor şi a altor chestii d-astea o să cîştigăm miliarde. Apoi, vină şi potopul! Gîndiţi-vă: numai noi vom avea monopolul pe piaţa mondială. E ceva fantastic! Nu, domnilor, "pîinea veşnică" nu e o bombă, e în primul rînd pîine, o pîine din care o să ne înfruptăm noi cu toţii.

– Ce se va alege însă din uzinele mele de maşini agricole?...

– Nu-ţi face iluzii, în orice caz sînt condamnate. Din moment ce „pîinea veşnică" există, n-o mai putem distruge. Nu-mi închipui că Fritz şi celălalt, cum i-o fi zicînd, or fi singurii care au dosit cîte o bucăţică de cocă, fie chiar şi cit un bob de mazăre. Într-un an, bobul ăsta va creşte cit un munte. Dacă noi vom avea monopolul, acesta va fi un munte de aur.

– Se poate să aveţi dreptate, reflectă Rodenstock. Meyer! Pleci imediat la profesorul Breuer şi-i oferi un milion, două – oricît va cere!

Salutînd scurt din cap, Meyer se întoarse brusc pe călcîie şi ieşi.

Cîteva zile mai tîrziu, zelosul funcţionar dădea raportul lui Rodenstock şi Kriegmann.

– Profesorul refuză categoric să facă din invenţia sa un obiect de tranzacţii comerciale. Spune că visul vieţii sale este să izbăvească omenirea de foamete. Hotărîrea lui este ca toţi nevoiaşii să aibă parte de "pîinea veşnică", fără nici o plată.

– Uită-te la el, ce idealist! făcu batjocoritor Kriegmann.

– Ba e un dobitoc, i-o tăie Rodenstock. Spune-mi. Meyer, i-ai transmis oferta noastră?

– Bineînţeles.

– Şi?

– Cînd i-am oferit un milion, s-a făcut foc, de parcă i-aş fi trîntit cea mai groaznică insultă. Cînd am spus cinci... m-a dat pe uşă afară. Am impresia că nu-i în toate minţile. Nici măcar nu şi-a scos brevet pentru invenţie..."

– N-are brevet? sări Kriegmann. Atunci la ce naiba mai avem nevoie de el? O să obţinem singuri un brevet şi o să ne punem pe treabă. Găsim un chimist deştept, dar pîrlit, îl atingem cu vreo două milioane şi ne trage o analiză clasa întîi, ba ne mai spune şi săru-mîna. Putem să mai modificăm ceva în

compoziţia „fainii", îi mai punem nişte mirodenii să miroasă frumos şi-i dăm bătaie...

– .Da, dar nu sîntem singurii care ştim despre pîine. Nu este exclus să se îi gîndit şi alţii la această genială combinaţie comercială! îl ironiză Rodenstock.

Kriegmann se cam posomorî.

– Mda, „mina de aur" de pe insula Föhr trebuie păzită cu.străşnicie. Cu banii şi cu relaţiile noastre nu cred că-i vreo problemă.

– Au şi alţii bani şi relaţii, nu-l slăbi Rodenstock.

– Dar altceva ce-am putea face? Trebuie. Este singura soluţie. Parcă aşa aţi binevoit să vă exprimaţi, nu?

Analizînd situaţia în fel şi chip convingîndu-se că, într-adevăr, altă soluţie nu există, lăsară, baltă toate discuţiile şi începură să.pregătească un adevărat plan de bătaie.

V. MINA DE AUR

Încorsetat într-un costum strîmt, pe talie – ultimul răcnet al modei – care abia îi putea cuprinde trupul voinic şi ciolănos, Fritz, abia întors din oraş, se fălea în faţa lui Ludwig cu minunăţiile pe care le tîrguise. Îngrămădeala de obiecte adunate fără nici o noimă făcea odaia să semene cu o hală de vechituri.

– Ia aşează-te în fotoliul ăsta! Ludwig privi cu îndoială jeţul înalt şi îngust din metal lucitor, cu pernă moale, de catifea. Pînă la urmă îi făcu pe plac prietenului său şi se aşeză.

Fritz răsuci o drăcie şi, deodată, scaunul lunecă în jos. Speriat, Ludwig se cramponă de rezemătoare şi ridică picioarele, spre hazul lui Fritz, al neveste-sii şi al băieţaşului lor.

– Ce zici de năzdrăvănia asta? Dai un ban, dar face!

Era un scaun dentar.

Ţîşnind ca ars dintre braţele scaunului, Ludwig respiră uşurat. Apoi cercetă cu un ochi expert şi celelalte cumpărături.

– Ce-i cu bilele astea de biliard? Ce vrei să faci cu ele?

– Le-am luat băiatului, în loc de mingi. Mi-a rămas inima la ele cînd le-am văzut cît sînt de lustruite. Uite şi o trîmbiţă, continuă el, arătînd un ditamai helicon. Sclipeşte de zici că-i aur, nu-i aşa? Se înţelege că n-am uitat-o nici pe nevestică. I-am luat o umbreluţă, nişte catifea de rochie, blană de vulpe...

Ludwig învîrtea heliconul pe toate părţile.

– Bine, dar ştii să cînţi?

– Las-că-nvăţ eu!

– Află că eu am cumpărat un pian. Pentru fetiţă, mînca-o-ar tata. Poţi să te ascunzi cu goarna ta...

– Lasă pianul! Mi-am cumpărat ceva de vă bag în cofă pe toţi! Hai la debarcader, să-ţi arăt.

Porniră spre chei, dîndu-şi care mai de care ifose cu cumpărăturile.

Pe chei se şi îmbulzeau o mulţime de pescari. De fapt, pescari e un fel de a spune, pentru că rămăseseră aşa numai cu numele. De cînd sătucul lor se transformase peste noapte într-o,,mină de aur", deveniseră cu toţii nişte speculanţi înrăiţi. Mai şmecher decît ceilalţi, Fritz pricepuse primul că la preţurile care se plăteau pentru "pîinea veşnică" e mai convenabil să te hrăneşti cu peşte şi să „creşti" toată coca pentru vînzare. De la o vreme începuse s-o vîndă agenţilor lui Rodenstock – un gram pe aproape tot atîta aur. Se umpluse de bani, întrecîndu-şi cu mult consătenii.

– la arată-ne ce dracu ai acolo? îl luară în primire pescarii, pironind priviri arse de invidie şi curiozitate spre un lădoi cît toate zilele. Împreună cu cîţiva oameni care îi săriră imediat în ajutor, Fritz deschise lădoiul şi scoase de acolo o motocicletă cu ataş, nou-nouţă. Oamenii căscară nişte ochi cît cepele. Aşa ceva încă nu se pomenise în satul lor. E dat dracului Fritz ăsta! Chiar că i-a băgat în cofă pe toţi.

Fritz se agita plin de importanţă în jurul motocicletei, punînd ulei, gresînd, strîngînd cîte un şurub.

– Cînd naiba ai învăţat toate astea? se mirau oamenii. Nu cumva ştii să şi mergi cu ea?

Fritz porni motorul, sări în şa şi înaintă cîţiva metri, dar roţile se împotmoliră în stratul gros de nisip. Motocicleta mai tuşi de cîteva ori, apoi amuţi definitiv. Devenit ţinta ironiilor care de care mai usturătoare, Fritz se căznea să învie motorul, dar degeaba.

– Nu-i nimic, le scriu să-mi trimită un şofer şi o să vedeţi voi că o să meargă ca pe unt, se oţărî el, împingînd vehiculul la deal.

Ludwig păşea ca hipnotizat după motocicleta strălucitoare. Îl rodea invidia. Simţea în clipele acelea că, pur şi

simplu, îl urăşte pe Fritz; pe bunul său prieten, cu care înfruntase, în larg, atîtea primejdii de moarte. Nu, n-o să se lase pînă n-o să stăpînească şi el o maşină la fel. Pentru asta e de ajuns să facă rost de o bucată zdravănă de cocă. Lui Fritz i-a mai rămas. Da, da, singur s-a lăudat. Ludwig ştie unde îşi ţine ascunsă Fritz comoara. Mai mult ca sigur că diseară Fritz o să tragă din nou la măsea şi o să zacă beat mort... La noapte...

Orele care se scurseră pînă la căderea nopţii i se părură lui Ludwig nesfîrşit de lungi. Cînd se stinseră şi ultimele lumini la ferestre, se furişă hoţeşte spre casa lui Fritz. Cîinele începu sa latre, dar, recunoscîndu-l, se ghemui cu coada între picioare şi amorţi. Ludwig mai aşteptă un timp şi după aceea încercă să forţeze o fereastră. Geamul se făcu zob, dar din casă nu se auzi nici o suflare. Se strecură uşurel pe fereastră şi o luă pe bîjbîite spre scrinul cel nou, de stejar, unde ştia că-i tăinuită coca:

Uşa scrinului scîrţîi. Lui Ludwig i se tăie respiraţia. În camera de alături, cineva se răsuci în aşternut de trosni patul, bolborosi ceva în somn şi sforăi mai departe. Ludwig dibui ulciorul şi, strîngînd cu grijă la piept prada preţioasă, se furişă înapoi spre fereastră. Atinse pe întuneric heliconul care se prăbuşi cu un zgomot asurzitor. Ca împins: de un resort, Fritz se trezi şi dădu buzna în cameră.

– Cine eşti, mă?

Silueta lui Ludwig se contura limpede în pervazul ferestrei luminat de lună.

„Hoţii!" Cuprins de o furie oarbă, Fritz. se uită repede în jur şi văzu pe masă,, bilele de biliard. Apucă una şi, ieşit din minţi, o zvîrli drept în capul hoţului care se răsturnă, icnind ca secerat, în scaunul dentar. Tremurînd de spaimă, nevasta lui Fritz se apropie cu un felinar. Nu le veni să-şi creadă ochilor.

– Ludwig!

În capul prietenului lui Fritz se căsca o rană cumplită. Lovitura fusese atît de năprasnică încît bila pătrunsese pînă la jumătate în ţeastă şi părea un ochi uriaş, holbat dintr-o îngrămădeală de carne sîngerîndă.

Femeia se porni pe bocit. Fritz simţea că-şi pierde capul. Iată-l şi asasin! Ce se va întîmpla acum eu el? Se linişti însă repede.

– Ia nu mai vărsa lacrimi pe degeaba! se răsti el la nevastă. N-am săvîrşit nici o crimă. Un tîlhar mi-a intrat în casă

şi a-a repezit la mine. N-am făcut decît să mă apăr. Atît. Aşa trebuie să spui. Pricepi? Fii fără grijă, n-o să păţesc nimic.

Moartea lui Ludwig zgudui satul. Totuşi pescarii erau de partea lui Fritz. Fiecare îşi apără cum poale avutul! Nici n-au găsit măcar necesar să-l aresteze. Dosarul a fost clasat şi viaţa şi-a urmat cursul. Meyer cu oamenii lui cumpărau de zor coca. Trebuiau să se grăbească înainte de a da năvală şi alţi achizitori. În sat apăreau din cînd în cînd nişte indivizi suspecţi, dar Meyer izbutea să-i îndepărteze. „ungîndu-i" cu sume grase. Unul singur, venit de curînd, îi cam dădu de furcă. Acesta refuza să trateze şi nu se lăsa corupt. Meyer era mereu cu ochii pe ei. Omul reuşi să cumpere mai bine de o sută de grame de cocă şi încercă s-o şteargă neobservat cu prada. Dar Meyer se ţinea scai după el.

Într-o seară, s-au întîlnit ca din întîmplare pe mal, lîngă vechiul far, acum întunecat şi pustiu.

– Mă urmăreşti? îl apostrofă străinul.

– Exact. Şi te voi urmări pînă o să accepţi condiţiile mele. Nu vei părăsi insula, nu vei scoate de aici nici un gram de cocă.

Dar se vede că nici achizitorul nu era dintre cei care se sperie cu una, cu două. Îl măsură dispreţuitor pe Meyer şi vîrî mîna cu prefăcută nepăsare în buzunar:

– Mă ameninţi? Rău faci! Ştiu să mă apăr. Prinzînd mişcarea, Meyer se repezi înainte. În aceeaşi clipă, omul smulse din buzunar un revolver. Cu o lovitură dibace, Meyer i-l azvîrli din mînă. Se încăierară într-o luptă crîncenă corp la corp, zbătîndu-se în nisip, fiecare căutînd să-l răzbească pe celălalt. Meyer era mai agil, celălalt însă mai puternic. aşa că şansele erau egale. Meyer obosi primul. Privirea îi căzu întîmplător pe revolverul ce zăcea la cîţiva paşi. Rostogolindu-se de vreo două ori împreună cu adversarul său, reuşi, pînă la urmă, să ajungă lîngă armă. Se vede încă că achizitorul înţelese planul lui Meyer: întinse şi el mîna după revolver. Tot scurmînd spasmodic nisipul cu degetele, ajunse să sape o groapă. În sfîrşit. Meyer izbuti, cu stînga, să răstoarne pe spate capul adversarului şi cu dreapta să apuce revolverul. Celălalt însă îi încleştă braţul cu disperarea ultimelor puteri. Atunci Meyer, printr-o mişcare îndemînatecă, îşi suci mîna, îndreptînd ţeava armei spre ţeasta adversarului. O apăsare pe trăgaci. Dunele, valurile ce se spărgeau de ţărm şi

vuietul vîntului înăbuşiră detunătura. Lupta luase sfîrşit. Sîngele înroşise încă o dată nisipul insulei de pescari.

Meyer scrută întunericul. Nu se vedea ţipenie de om. Numai pescăruşii zburau jos de tot cu ţipete jalnice. Ridică în spinare trupul neînsufleţit al fostului concurent şi-l ascunse în far, chiar în camera unde îşi păstra cîndva Hans comoara.

Aşadar, adversarul cel mai îndărătnic fusese lichidat. Nu era însă exclus să-i ia alţii locul. Meyer îi telegrafie lui Rodenstock că se impun măsuri cu totul excepţionale pentru a grăbi achiziţionarea pîinii.

Cînd Rodenstock îi citi lui Kriegmann telegrama, bancherul exclamă:

– Gata, am găsit! Să nu-mi spui pe nume, dacă n-o să smulgem toată coca de la nesătuii ăştia. O să ne-o aducă chiar ei plocon. Pe deasupra o să ne alegem şi cu profituri grase.

Ca la semnul unei baghete magice, în micul sat de pe insulă începu o activitate clocotitoare. Acostau nave pline cu lăzi şi lemn de construcţie. În jurul farului, clădiri înălţate la repezeală apăreau ca ciupercile. Mai trecu puţin şi deasupra intrărilor prinseră a scînteia firme ţipătoare: „Bar", „Cinematograf", „Dancing", încă un bar, încă unul. Toate erau însă dominate de clădirea uriaşă a Cazinoului. Viaţa pescarilor deveni o nesfîrşită trîndăveală. Femeile nu mai ieşeau din cinematograf, vrăjite de filmele înfăţişînd o viaţă de huzur – Kriegmann le alegea personal – iar bărbaţii îşi făceau veacul prin baruri şi la masa de joc. Patima jocurilor de noroc pusese stăpînire pe aceste firi naive şi pescarii i se dăruiau pînă la uitarea de sine.

Mulţi şi-au tocat în febra zăpăcitoare a goanei după hazard tot ce agonisiseră din speculă, dar, arzînd de dorinţa să mai joace „ca să se refacă", aruncau pe masa verde ultimul lor „capital" – coca, preţuită la gram, întocmai ca aurul. Se apropia ziua cînd, înnebuniţi de acest vîrtej furibund, vor aduce la Cazinou şi ultima fărîmă de cocă, pe care deocamdată o păzeau ca pe lumina ochilor.

Iată însă că manevrele lui Meyer au fost date peste cap într-un mod cu totul neaşteptat.

Într-o noapte de primăvară, trei tineri pescari se apropiau de clădirea veche a farului părăsit. În ultimii ani lucraseră la

uzinele din Essen, dar, din pricina şomajului, se întorseseră în sat, reluîndu-şi vechea îndeletnicire.

– Să intrăm, spuse Johann, cel mai în vîrstă dintre ei, arătînd cu un gest uşa sfărîmată de vînt a farului.

Urcară, cu Johann în frunte, în camera de la etajul doi.

– Parcă pute a stîrv! adulmecă Oskar.

– O fi crăpat p-aici vreo pisică vagaboantă, îşi dădu cu părerea Rudolf.

– Să vedem şi noi pisica, mormăi Johann, scăpărînd un chibrit.

Flăcăruia pîlpîitoare dezvălui cadavrul aproape descompus al unui bărbat, orăşean după port.

Ceilalţi doi nu-şi putură reţine o exclamaţie de groază.

– E cadavrul unui achizitor ucis de Meyer, îi lămuri Johann. Totul s-a petrecut sub ochii mei. Dar nu ăsta-i baiul. Un tîlhar mai puţin – nu-i mare pagubă! Hai pe mal, te sufoci în duhoarea asta. Am o vorbă cu voi.

După ce se aşezară tustrei pe o limbă de nisip, Johann îşi continuă gîndul:

– Aţi văzut cadavrul? Ştiţi bine că nu e primul şi probabil nici ultimul omor săvîrşit în satul nostru. Gîndiţi-vă, prieteni, la ce se petrece. Oamenii parcă şi-au ieşit din minţi. Asasinate, furturi, beţii, dezmăţ, jocuri de noroc... Alde Meyer şi ai lui au făcut din oamenii noştri nişte speculanţi şi nişte cartofori.

– E timpul să se termine cu porcăria asta, murmură Oskar.

– Bineînţeles. Dar există ceva mult mai important: „pîinea veşnică". De la ea a pornit toată halimaua. Ce caută aici jupîn Meyer cu toată banda? Pentru ce-i deprind pe pescari cu băutura, pentru ce-i jecmănesc la ruletă?

– Mai încape vorbă? Ca să le smulgă pîinea şi să cîştige ei milioane, spuse Rudolf.

– Ai dreptate. Numai că mai e ceva: vor să cîştige milioanele astea pe seama muncitorilor flămînzi. Gîndiţi-vă însă şi la altceva: dacă pîinea asta ar ajunge în stăpînirea muncitorilor, ea ar deveni o armă extrem de puternică în lupta cu capitaliştii.

– Ajunge, ţi-am înţeles gîndul! îl întrerupse Oskar, ridicîndu-se. Trebuie să punem mîna pe cît mai multă cocă. Dar cum să facem?

– Aici e aici, răspunse Johann. Ca să-i concurăm pe alde Meyer sîntem prea săraci...

– N-ar fi bine să stăm de vorbă cu ai noştri? Cine ştie, poate că-i lămurim...

– Prea tîrziu! Banii şi patima asta nebunească a jocurilor de noroc le-au furat minţile. O să mai treacă mult pînă or să se dezmeticească pescarii.

– Ce-ar fi s-o şterpelim? propuse Rudolf. Johann dădu din umeri.

– Mă rog, cînd e vorba de o cauză mare... Dar cît o să strîngem în felul ăsta? Bătrînii nu-şi slăbesc din ochi comoara. Pentru un pic de cocă ajung să se omoare fraţii între ei. Mi-a încolţit insă în minte o idee care ne-ar ajuta poate să ne atingem scopul. Privi în lungul drumului ce ducea spre sat. Totul era pustiu. Îndată trebuie să sosească Meyer. I-am dat întîlnire aici, oferindu-mă chipurile să... să pun la cale o bandă ca să-i jefuiască pe pescari de ceea ce le-a mai rămas din cocă. Adică să le-o smulgă dintr-o dată, în loc să le-o ia cu ţîrîita, la ruletă. Meyer nu prea are încredere în mine, dar planul îl ispiteşte.

– Cum s-ar zice, se dumiri Oskar, vrei să. capeţi de la Meyer arme, să-i jefuieşti cu ajutorul nostru pe pescari, să pui mîna pe cocă şi s-o trimiţi şomerilor, lăsîndu-l pe speculant cu buzele umflate...

– Nu-i chiar aşa, răspunse Johann şi, scrutînd încă o dată drumul, urmă: Mi se pare că vine. Ascundeţi-vă în far, dar fiţi cu băgare de seamă, ca la o adică să-mi săriţi în ajutor.

Oskar şi Rudolf se făcură nevăzuţi.

Johann îşi aprinse pipa şi, împrăştiind în juru-i nori de fum, aşteptă cu un aer calm, somnolent. Nu se clinti nici atunci cînd auzi paşi în spatele lui. Privea marea ca un om adînc cufundat în gînduri.

– Bună, Johann! îl strigă Meyer. Unde-ţi zboară gîndurile?

Celălalt se ridică alene.

– A, dumneata erai, domnule negustor! Bună, bună!

Meyer se încruntă: salutul îi păru prea familiar. „Ce bădărani!" gîndi el, dar întrebă pe un ton afabil:

– Ei, cum merge?

– Cum să meargă? Bine. Hoitul concurentului căruia i-ai făcut de petrecanie s-a împuţit de tot.

Meyer se schimbă la faţă.

– Care concurent? Am făcut eu cuiva de petrecanie? Ce tot îndrugi acolo, băiete?

– Eu îndrug? Ăla îndrugă, răspunse Johann, arătînd spre far. Stîrvul care putrezeşte acolo. Nu încerca să tăgăduieşti, Meyer. Am fost, cum se spune, martor ocular. Dumneata nu m-ai zărit, eu însă am văzut foarte bine tot ce s-a întîmplat. Tocmai hoinăream între dune.

– O capcană? întrebă Meyer, simţind că-i îngheaţă sîngele în vine. Sau poate un şantaj? Cît ceri ca să taci?

– Aşa mai vii de acasă! Cer mult, foarte mult, domnule asasin. Ia nu mai fă mutra asta şi fii cu luare-aminte la ce-ţi spun. Întîi şi întîi, să-mi dai toată coca pe care ai strîns-o. Şi, ca să nu doseşti cumva vreo bucăţică, o să fac eu însumi o percheziţie la dumneata acasă.

– Dar asta e... e neobrăzare curată...

– În al doilea rînd. continuă Johann, neluînd în seamă indignarea lui Meyer, o să închideţi imediat respectabilele voastre stabilimente. În al treilea rînd, o să dai înapoi pescarilor toţi banii pe care i-au pierdut la joc. Stai, încă nu-i totul! Ultima condiţie e să te cărăbăneşti cu toată haita şi ferească Dumnezeu să vă mai prindem pe aici. Ai trei secunde să te gîndeşti.

Fost militar, Meyer era deprins să acţioneze prompt şi hotărît. Nu-i trebuiră nici trei secunde ca să tabere pe Johann şi să-l trîntească la pămînt. Odată adversarul doborît, dădu să fugă, dar Johann apucă să-i pună piedică şi, peste alte două secunde, şedea el călare pe Meyer, care se zbătea cu disperare în încleştarea lui.

Oskar şi Rudolf alergară într-un suflet în ajutorul prietenului lor. Văzîndu-i, Meyer scrîşni din dinţi.

– Mă predau, mîrîi el. Lasă-mi mîna, ai să mi-o rupi, dracu să te ia!

– Cotrobăieşte-l prin buzunare, Oskar! Tînărul scoase din buzunarele lui Meyer două revolvere.

– Oho, o baterie întreagă! Ia vezi, nu mai are nimic? Ei, acum îţi dau drumul. Totul la timpul său, nenişorule! Ce zici, primeşti condiţiile noastre? Ori preferi să ţii tovărăşie onorabilului dumitale concurent care zace în far?

– Pri... primesc, gîfîi Meyer.

– Dacă-i aşa, haidem la mătăluţă acasă. Escortat de Johann, Oskar şi Rudolf, Meyer porni, tîrîndu-şi picioarele. Locuia singur în căsuţa pe care o închiriase la marginea satului. Pescarii scotociră peste tot, luînd, potrivit învoielii, coca şi banii.

Cînd, în sfîrşit, plecară, făgăduindu-i c-o să-l conducă la vapor, era mult după miezul nopţii.

Sleit de puteri, Meyer îşi îngropă obrazul în palme şi rămase nemişcat cîteva minute. Apoi ridică brusc capul şi izbi cu pumnul în masă, răcnind ca un apucat:

– Să mă las prostit în halul ăsta... Cînd se mai linişti puţin, încercă să compună o telegramă către Rodenstock. Rupse foaie după foaie. Nu-i ieşea textul. Deodată răsunară bătăi la uşă.

"Să fie tot tîlharii ăia?"

– Cine-i?

O telegramă urgentă. După ce se convinse că e într-adevăr poştaşul, Meyer deschise uşa. Telegrama era de la Rodenstock:

„Închide cazinoul şi localurile stop. Lichidează totul stop. Vino imediat".

Meyer nu înţelegea ce a determinat expedierea acestei telegrame, dar nu-şi putea reţine bucuria, deoarece picase la ţanc: va putea îndeplini toate cerinţele lui Johann, fără să lezeze interesele patronilor.

Nici nu se crăpase bine de ziuă cînd se puse pe treabă.

Se stinse avalanşa de lumini a barurilor, se închiseră cinematograful şi dancingurile. Clădirea golită a cazinoului se cufundă în tăcere. Trezindu-se dintr-o dată fără toate aceste distracţii, pescarii furioşi erau cît p-aci să-l cotonogească pe Meyer, cerînd cu urlete asurzitoare redeschiderea tripoului. Ba încercară chiar să pună stăpînire cu forţa pe clădire. Renunţară însă cînd aflară că ruleta – sufletul stabilimentului – fusese scoasă încă de cu noapte şi încărcată pe un vas. O singură mîngîiere aveau: Johann le dăduse înapoi toţi banii pe care-i pierduseră la joc. Oamenii umblau tăcuţi şi mahmuri, ca după o beţie cruntă. Încet-încet luară sfîrşit chefurile, bătăile, furturile. Pescarii hoinăreau fără rost pe uliţi, uitîndu-se unul la altul cu priviri apatice, neştiind de ce treabă să se apuce, neavînd despre ce să schimbe o vorbă. Se înviorau numai la amintirea nopţilor scurse în orgii. Apoi, ochii li se acopereau din nou cu o perdea de umbră şi căscau de le trosneau fălcile. La muncă nu

se gîndea nimeni. Tot sperau că, dacă nu azi, mîine o să reînceapă febra aurului, specula, vîrtejul ruletei şi chefurile. Dar zilele treceau una după alta, fără să aducă vreo schimbare. Numai adierea proaspătă a vintului de primăvară izbutea să-i mai însufleţească.

La Berlin, pe Meyer îl aştepta o veste senzaţională: chimistul angajat de Kriegmann izbutise să definească compoziţia „pîinii veşnice" şi s-o prepare pe cale artificială.

– Acum ne putem lipsi şi de Breuer şi de pescari, se bucura Rodenstock O să producem singuri „pîinea veşnică".

– Unde mai pui că s-a dus şi teama de concurenţi, adăugă Kriegmann. N-au decît să cumpere pîinea cu gramul şi să aştepte să crească. Noi o s-o fabricăm cu tonele şi o să le rupem gura la toţi.

Societatea anonimă „Pîinea veşnică", vînzare şi export, îşi începu operaţiile.

VI. LUPTA CONTINUĂ

Cei mai mari capitalişti din Germania au investit sume uriaşe în această afacere. Tot globul a fost împînzit de reclamele ţipătoare ale companiei:

Cumpăraţi
„PÎINEA VEŞNICA!"
Gustos! Hrănitor!
Cu un kilogram eşti sătul o viaţă!

Reclama insă nu sufla o vorbă despre preţul acestui produs – motiv de nesfîrşite şi violente discuţii între Rodenstock şi Kriegmann. Bancherul stăruia ca, la început, pîinea veşnică să se vîndă la un preţ pipărat, accesibil numai bogătaşilor.

– După ce strîngem caimacul, o s-o vindem ieftin pentru marele public.

Rodenstock nu era de acord.

– Nu uita, dragă Kriegmann, că după un timp fiecare kilogram de „pîine" se dublează. Or să se găsească cu duiumul deştepţi care să revîndă surplusul. Şi n-o să-i putem opri s-o facă. Dacă vrem să ne scoatem nu numai capitalul, ci şi un profit cumsecade, apoi trebuie să acţionăm rapid, înainte ca negustorii ăştia de ocazie să reducă de tot preţul.

În scurt timp însă s-au văzut siliţi să-l scadă singuri, dar dintr-un cu totul alt motiv: bogătaşii nu se dădeau în vînt după acest produs. Nu voiau să renunţe la mîncărurile alese şi picante, cu care erau deprinşi, de dragul „piftiei ăsteia greţoase".

În schimb sărăcimea, odată „pîinea veşnică" ieftinită, dădu năvală s-o cumpere.

Nu exista ungher uitat de lume unde să nu ajungă reprezentanţii companiei. Mii de broşuri, de filme şi de agenţi publicitari revărsau asupra populaţiei un potop de vorbe, care trîmbiţau avantajele şi calităţile extraordinare ale acestui produs incomparabil. Societatea făcea afaceri strălucite. Dar nu trecu mult şi lupta în jurul „pîinii" se încinse din nou.

Cel care o declanşa de data asta fu însuşi profesorul Breuer. Aflînd că "pîinea" se găseşte de acum în vînzare, el trimise ziarelor o scrisoare de protest, prin care cerea insistent ca guvernul să pună capăt activităţii prosperei societăţi anonime.

„N-am trudit patruzeci de ani – scria profesorul – pentru ca o mînă de speculanţi să-şi sporească averile, exploatîndu-mi invenţia. Protestez categoric! Dar nu e vorba numai de asta, ci mai ales de faptul că „pîinea veşnică" se vinde pe toate drumurile, în timp ce experienţele sînt încă în curs. Este nu numai o revoltătoare violare a dreptului de inventator, dar şi un pericol public, deoarece acest aliment nou încă nu a fost studiat pînă la capăt!"

– Încearcă să-i bage în sperieţi pe cumpărători, mîrîi Kriegmann, cînd citi în ziar scrisoarea. Dar n-o să-i meargă! Avem doar atîtea avize ale medicilor care atestă că este absolut nevătămătoare. Avem şi aprobarea consiliului medical. Toţi consumatorii sînt perfect sănătoşi şi ne sînt recunoscători. O reclamă mai bună nici că se poate. Nu, domnule profesor, te-ai trezit prea tîrziu şi n-o să izbuteşti să ne pui beţe în roate!

Totuşi, scrisoarea profesorului produse o puternică impresie, suscitînd dispute înverşunate. Guvernului îi devenise clar ce greşeală făcuse, permiţînd companiei să comercializeze acest produs. Apariţia pe piaţă a „pîinii veşnice" provocase de acum oscilaţii febrile ale preţurilor. Întreaga lume comercială şi industrială era în fierbere. Nu, „pîinea veşnică" era un mijloc prea puternic de influenţare a economiei – şi nu numai a pieţii

interne, dar şi a celei mondiale – ca să fie lăsat în mîinile unor particulari.

Ziarele guvernamentale porniră o campanie, demonstrînd că trebuie instituit monopolul de stat asupra „pîinii".

Ziarele muncitoreşti erau insă de altă părere, invocînd dorinţa inventatorului, ele insistau ca „pîinea" să fie declarată bun obştesc şi, ca atare, distribuită în mod gratuit.

În timp ce se desfăşurau aceste controverse violente, în micul sat de pescari evenimentele îşi urmau cursul.

În zorii unei dimineţi de primăvară, pescarii fură martorii unei scene cu totul ieşită din comun: profesorul Breuer, cu capul gol şi cu părul vîlvoi, dînd din mîini ca un apucat, alerga spre casa nouă a bătrînului Hans. Abia trezit, Hans savura în tovărăşia menajerei obişnuita cafeluţă cu frişcă de dimineaţă. La intrarea profesorului, se ridică respectuos, potrivit unei vechi deprinderi şi arătă spre fotoliul comod de lingă el.

– Poftiţi, luaţi loc, domnule profesor. O ceaşcă cu cafea?

Profesorul se Lăsă istovit în fotoliu. Goana îl obosise atît de rău, încît nu era în stare să scoată o vorbă. Aşa că se mulţumi să refuze cu un gest nervos. După ce-şi recapătă puţin suflul, spuse:

– Hans, mai ai din „coca" pe care ţi-am dat-o? Bătrînul îşi încordă atenţia.

– Nu mai am nici o fărîmă, domnule profesor, îmi pare rău, dar ştiţi cum e omul! Păcătos! Toţi vindeau, am vîndut şi eu. Iar ce mai rămăsese, am pierdut la ruletă.

Profesorul îl privi străpungător drept în ochi.

Moşneagul îşi feri privirea.

– Spui adevărul, Hans?

– Să mă bată Dumnezeu dacă mint! Profesorul se ridică.

– Află, Hans, că nu te cred. M-ai mai înşelat o dată. Ţi-ai călcat cuvîntul.

– Am greşit, domnule profesor, şi... Breuer îl întrerupse iritat:

– Nu-mi arde acum de scuzele dumitale. Ştii ce ai făcut, Hans? Fiindcă nu m-ai ascultat, nici n-ai idee cîţi oameni ai nenorocit şi o să mai nenoroceşti. Ia bine aminte la ce-ţi spun. Tocmai am terminat experienţele cu „pîinea". M-am convins că nu poate fi mîncată. Cîinele pe care am început să-l hrănesc cu,,pîinea" asta, cu o săptămînă înainte de a ţi-o da dumitale, s-

a prăpădit în chinuri groaznice. Şi dumneata, dacă n-o să mi-o dai înapoi pînă la ultimul gram, o să sfîrşeşti într-o moarte cumplită. O să te faci ca tăciunele, trupul o să-ţi fie răsucit de convulsii groaznice şi din gură or să-ţi curgă bale ca la un animal turbat. O moarte mai cruntă nici nu poate fi închipuită...

Alb ca varul, Hans se prăbuşi pe marginea fotoliului. Moarte! De atîta huzur, uitase cu totul că mai există şi ea pe lume. Să moară tocmai acum! Să nu mai bea cafea cu frişcă, să nu-şi mai lăfăie trupul în fotoliile astea moi, pe pernele de puf!?

Nu, ar fi prea îngrozitor!

Deodată, îi fulgeră prin ochi o licărire vicleană.

– Dar dumneavoastră, domnule profesor? Ziceaţi că aţi mîncat din coca aia? O să muriţi şi dumneavoastră?

Luat pe neaşteptate, Breuer se zăpăci. Îşi recapătă însă imediat stăpînirea de sine.

– Tot ce se poate, nu ştiu. În orice caz am luat un antidot.

– Dacă-i aşa, sînt sigur că o să-mi daţi şi mie din aia, cum spuneaţi adineauri.

– N-o să-ţi dau! Chiar dacă fac o crimă. Ca să ispăşeşti! Dar îţi mai ofer o singură şansă; adu-mi imediat coca!

Hans se însenină.

– Ei, ce să-i fac! Nimeni nu vrea să moară. Mă întorc îndată, domnule profesor.

Dispăru pentru cîteva clipe în camera de alături, închizînd bine usa în urma lui. În sfîrşit aduse coca, pe care i-o întinse profesorului, oftînd din adîncul sufletului.

Breuer aruncă o privire spre cutiuţa rotundă de tablă.

– Asta-i tot?

– Vai de mine, domnule profesor, cum vă închipuiţi că aş mai fi în stare să vă mint?

– Fie. Dar dacă m-ai minţit şi de data asta, cu atît mai rău pentru dumneata.

– Cum rămîne cu antidotul ăla, sau cum naiba i-o fi zicînd?

– Ţi-l aduc. N-ai nici o grijă.

La plecarea profesorului, Hans, înecîndu-se de rîs, spuse menajerei:

– Să creadă el că m-a tras pe sfoara. Mi-am oprit totuşi o bucăţică. Pun rămăşag pe orice că profesorul umblă cu fofîrlica. Prea e cusută cu atu albă toată povestea asta cu otrăvirea. Pentru altceva are nevoie de cocă...

Între timp, lîngă casa lui Hans se îngrămădiră pescarii, curioşi să afle ce s-a întîmplat. Chiar profesorul îi lămuri, repetînd cuvînt cu cuvînt tot ce spusese bătrînului: fără antidot într-o săptămînă vor muri cu toţii. Iar antidotul îl vor primi numai în schimbul "pîinii" care le mai rămăsese. Pescarii îl ascultau, unii dînd neîncrezători din cap, alţii speriaţi. Dar toţi jurau într-un glas că nu mai au cocă nici cît negru sub unghie – o vînduseră toată sau o pierduseră la joc.

Profesorul ţipa, bătea din picioare, încerca să-i înspăimînte. Degeaba! N-au cocă şi pace! Ei pretindeau însă să le dea antidotul. Numai trei făgăduiră să aducă „pîinea". Dar nu izbutiră decît să-i aţîţe şi mai mult pe consătenii lor.

– Zicea c-o să ne fericească pe toţi, iar acu, poftim, ne ia şi ce bruma ne-a mai rămas!

– El ne-a otrăvit, el să ne salveze! izbucniră răcnete ameninţătoare.

– Înţelegeţi odată, nebunilor, că pentru binele vostru mă zbat.

– Ei aş! Ne-am săturat de baliverne!

– Nici nu vă închipuiţi ce nenorociri, ce orori vă aşteaptă...

Văzînd că nu-i chip să-i convingă, profesorul se aşeză extenuat pe trepte, îngropîndu-şi obrazul în palme.

– E groaznic, e înspăimîntător! murmura el, clătinînd din cap.

Cîtorva pescari li se făcu milă.

– Să-i dăm cîte o bucăţică, altfel se prăpădeşte bătrînul cu zile...

Breuer înălţă fruntea.

– Tot sau de loc! Cu bucăţelele astea n-o să schimbaţi nimic...

– Să mă ia naiba dacă pricep ceva, ridică atunci vocea un bătrîn pescar, ieşind în faţa celorlalţi. Cum vine asta, că dacă dăm toată coca, nu ne mai otrăvim?

– Pentru că dacă nu aduceţi tot, nu vă dau antidotul...

– Ce înseamnă că nu ne dai?

Mulţimea izbucni din nou în urlete şi vociferări.

– Dacă nu ni-l dai, o să dai ortul popii înaintea noastră!

Oamenii îl înconjurară, cuprinşi de furie, pe Breuer, îl înhăţară de braţe ca pe un răufăcător şi-l tîrîră spre casa lui. Profesorul atîrna moale în mîinile lor, bolborosind ca în delir:

– Ce oroare! Ce nenorocire! Odată ajuns în casă, intră cu paşi împleticiţi în laborator şi reveni îndată cu o damigeană plină cu un lichid atît de transparent, de puteai să juri că-i apă chioară.

– Iată. Luaţi fiecare cîte o înghiţitură. Să-i duceţi şi lui Hans. Să bea toţi cei care au mîncat din cocă...

Pescarii plecară tăifăsuind despre purtarea ciudată a profesorului.

– Să ştiţi că s-a scrîntit rău de tot...

– Nici nu-i de mirare. Întotdeauna i-a lipsit o doagă...

Între timp profesorul întră în cabinet şi, cu mina tremurătoare, aşternu o telegramă către un deputat cu care era în relaţii amicale.

„Comunicaţi guvernului că trebuie confiscate imediat şi distruse toate stocurile de „pîine veşnică" stop informaţi toate statele stop caz contrar otrăvire în masă stop Breuer."

Întrucît nu de mult se luase hotărîrea cu privire la instituirea monopolului de stat asupra „pîinii veşnice", consiliul de miniştri fu convocat de urgenţă, pentru a lua în discuţie telegrama. Ca să nu se stîrnească panică, totul fu păstrat în cel mai strict secret. Ministrul finanţelor, care sperase că, prin "pîinea" asta miraculoasă, va putea să redreseze bugetul ţării şi să consolideze cursul mărcii, se făcu luntre şi punte pentru a-şi convinge colegii să nu acorde nici o importanţă telegramei.

– E un truc al inventatorului, indignat că n-a putut apare în postura de „binefăcător al omenirii". Ori, mai curînd, aiureala unui nebun. Cei mai iluştri savanţi au analizat minuţios „pîinea" şi n-au descoperit nici un fel de elemente vătămătoare.

Dezbaterile au fost extrem de furtunoase. Pînă la urmă insă se statornici o părere unanimă: să nu se publice nici o ordonanţă cu privire la distrugerea „pîinii", pînă ce problema nu va fi elucidată pînă la capăt. Ministerul sănătăţii luă de urgenţă măsuri ca specialiştii să mai examineze o dată „pîinea". precum şi pe cetăţenii care o consumaseră sistematic. De asemenea guvernul decise să fie trimişi la Breuer doi profesori – un psihiatru şi un chimist – care se numărau printre cunoştinţele sale intime. Sub pretextul unei vizite amicale, aceştia urmau să-şi facă o părere în ce priveşte starea sănătăţii lui Breuer şi să încerce să-şi dea seama, în mod concret, ce primejdie îi ameninţă pe cei care s-au hrănit cu buclucaşa cocă.

Peste cîteva zile, specialiştii îşi prezentară raportul, care nu se deosebea cu nimic de primul: pîinea e hrănitoare, bogată în vitamine, absolut nevătămătoare şi se digeră atît de uşor încît este perfect suportată chiar şi de bolnavi, precum şi de sugaci ca aliment suplimentar. Toţi cei care o consumaseră se simţeau excelent. Bolnavii de anemie şi caşexie se întremaseră rapid, iar în starea sănătăţii tuberculoşilor se înregistrase o ameliorare simţitoare.

Luînd cunoştinţă de. acest raport, ministrul comerţului răsuflă uşurat.

– Mărturisesc că din curiozitate şi, ca să spun aşa, în interes de serviciu am gustat şi eu din coca asta năzdrăvană. Ei bine, de cînd cu telegrama aceea alarmantă, am avut tot timpul senzaţia că îmi orăcăie broaşte în burtă.

După cîteva zile se întoarseră şi cei doi profesori de pe insula Föhr. Îl găsiseră pe Breuer foarte deprimat.

– Nici nu poate fi vorba de o psihoză, raporta psihiatrul. Totuşi, nervii lui Breuer lasă de dorit. Starea lui sufletească prezintă oscilaţii bruşte, specifice unei neurastenii acute. De la o surescitare exuberantă cade, fără nici o tranziţie, într-o deprimare profundă. Nu se poate spune că ne-a primit prea cordial N-a vrut să ne comunice nimic concret în privinţa temerilor sale. „Voi aţi încurcat-o. voi s-o descurcaţi. Eu unul mi-am făcut datoria şi v-am avertizat. Acum mă spăl pe mîini. Voi răspundeţi de tot ce-o să se întîmple." Asta-i tot ce ne-a spus.

Raportul profesorilor nu era de natură să-i bucure pe miniştri. Monopol de stat da, dar nici să-şi asume guvernul răspunderea pentru cine ştie ce nenorociri se vor produce. Pînă la urmă însă se calmară. Vorba aceea: interesul poartă fesul. Aşa că luară hotărîrea să nu se acorde nici o importantă telegramei lui Breuer.

Kriegmann, fiind la curent, prin sursele sale de informaţii, cu desfăşurarea evenimentelor, îi spuse lui Rodenstock:

– Guvernul vrea să ne smulgă din „pîine". N-are decît! Noi am apucat nu numai să ne recuperăm capitalul, dar şi să scoatem un beneficiu, e drept, nu prea mare. Acum, dacă iese vreun bucluc cu „pîinea" asta, noi, cum s-ar zice, nici usturoi n-am mîncat, nici gura nu ne miroase...

VII. O COMOARĂ FĂRĂ FOLOS

Primăvara începuse sub auspicii proaste pentru Hans: menajera lui se măritase cu un pescar din satul vecin şi îl lăsase de izbelişte. Bătrînul nu se putea deprinde cu viaţa de burlac: deretică, găteşte, spală. Mereu îl vedeai prin sat, ţinîndu-se de capul văduvelor şi orfanelor şi rugînd-o ba pe una, ba pe alta să vină să-i ţină gospodăria. Dar ţi-ai găsit! Ca şi bărbaţii, femeile se dezvăţaseră de mult să muncească. Nimeni nu era atît de sărac, încît să fie nevoit să se bage slugă. Aşa că bătrînul trebuia să se resemneze. Ca să nu gătească, începu din nou să se hrănească cu coca pe care o bună bucată de vreme o „crescuse" numai pentru negoţ.

Iată însă că într-o dimineaţă mai caldă ca de obicei deschise bufetul să ia o lingură de cocă din borcan. Mare îi fu mirarea cînd văzu că aluatul crescuse mai mult decît pînă atunci, revărsîndu-se peste gura borcanului. Se repezi în pivniţă, unde avea pus deoparte un stoc pentru anumite combinaţii negustoreşti. Acolo coca se comporta ca întotdeauna, crescînd aproape imperceptibil.

Moşneagul nu mai putu de bucurie.

„Să ştii că o fi crescut atît din pricina căldurii", îşi zise el. Luă cam jumătate din conţinutul borcanului şi înfulecă cu poftă. Pină pe la douăsprezece lenevi la soare, fumîndu-şi pipa, apoi trase un puişor de somn. După vreo două ceasuri, cum se trezi, dădu fuga ia bufet. Borcanul – plin ochi!

„Uite, dom'le, ce drăcovenie! Acu să poftească domnii negustori", gîndi el, necăjit că comerţul cu coca se sfîrşise atît de lamentabil.

Seara se duse în vizită la un pescar, om pe care-l ştia cu familie grea. Vorbiră de una, de alta, apoi moşul strecură ca într-o doară:

– N-aveţi nevoie de ceva cocă?

Pescarul ridică din umeri.

– Ne cam ajunge cît avem. Deşi, la drept vorbind, un kil acolo aş mai lua.

– Şi cît dai pe el?

– Păi ştiu şi eu? Vreo două mărci.

Supărat, Hans mai îndrugă ceva, de politeţe, despre primăvara asta timpurie şi o luă din loc.

– Vreo două mărci! bombănea bătrînul în drum spre casă. Ca ieri luai pentru un kil nu ştiu cîte hîrtii de o mie. Unde s-or fi topit cumpărătorii? Dracu să-i mai înţeleagă pe orăşenii ăştia. Ba ţi-o smulg din mîini, ba se fac nevăzuţi.

Cătrănit rău, se culcă o dată cu găinile.

A doua zi, primul drum îl făcu tot la bufet. Se trase înapoi cu ochii cît cepele: coca nu numai că se revărsase din borcan, dar umpluse întreg raftul.

– Tiii, cum mai creşte! se cruci bătrînul. Păi dacă merge mai departe aşa, o să ajung chiar s-o dau cu două mărci.

Colindă apoi tot satul, oferind cocă de vînzare. Dar pretutindeni îl întîmpina acelaşi răspuns: – N-avem nevoie.

Peste cîteva zile toţi se săturaseră pînă în gît. E drept că, deoarece vremea se răcise pe neaşteptate, coca nu mai creştea atît de vertiginos, dar între timp fiecare familie îşi strînsese provizii suficiente ca să-şi ţină zilele.

Hans se îngrăşase din nou de nu-l mai încăpeau hainele. De nu l-ar fi ros gîndul că atîta bogăţie se iroseşte de pomană, ar fi pus pe el şi mai multă osînză. Mai bine mort decît să arunce coca în stradă! Şi Hans înfuleca de zor, cu o poftă nepotolită de bătrîn lacom, pînă într-o bună zi cînd a simţit că nu mai poate îndesa atîta cocă în el. Gîfîia la cea mai măruntă mişcare, picioarele i se făcuseră cît doi butuci. Cu mari eforturi izbuti să se ducă pînă la nişte vecini. Stăpînul casei moţăia lîngă portiţă cu cei doi copii ai lui, iar nevastă-sa şedea la fereastră.

– Bună ziua, le ură mieros Hans. Ştiţi, mi-e urît singur. Nu veniţi să mîncaţi nişte cocă?

Pescarul măsură din ochi distanţa între cele două case – nu erau decît vreo treizeci de paşi – şi mormăi alene:

– Prea departe...

– Vai de mine! Dacă eu, care-s mai bătrîn...

– Nu, mulţumesc. Sînt sătul. De cinci ori am stat la masă pînă acum.

– Păcat!

Hans se lăsă pe prispă lîngă pescar şi mărturisi adevăratul scop al vizitei:

– V-aş ruga, totuşi, să veniţi, dacă nu în vizită, barem ca să-mi faceţi un bine. Coca aia creşte văzînd cu ochii. A umplut trei rafturi din bufet. Mănînc, mănînc şi tot nu scade. Zău, ce dracu, sîntem oameni, ajutaţi-mă!

Femeii i se făcu pînă la urmă milă.

– Trebuie să-l ajutăm pe bietul om. Oricui i se poate întîmplă o nenorocire. Noi mai dovedim că sîntem mulţi, dar el e singur şi bătrîn...

– N-ai decît, bombăni bărbatul nepăsător. Mie mi-e lene.

Femeia plecă cu Hans, care nu mai contenea cu mulţumirile.

– Nu face nimic. Şi dumneata ne-ai făcut un bine cînd, văzînd cît de săraci sîntem, ne-ai vîndut cocă mult mai ieftin decît altora.

– Păi aşa se trăieşte între oameni, se bucură Hans. Trebuie să ne ajutăm unii pe alţii. Ia şi mănîncă sănătoasă. Poftă bună!

Femeia luă o lingură de cocă şi înghiţi în sila.

– Mulţumesc că ţi-ai făcut pomană cu un biet bătrîn. Mai ia, hai, te rog!

Femeia duse lingura la gură, dar o dădu la o parte scîrbită şi îngăimă:

– Nu pot, îmi vine să vomit...

– Încă o bucăţică măcar. Nu refuza un sărman moşneag.

Hans se milogea de parcă ar fi ajuns muritor de foame şi ar fi umblat la cerşit.

– Dacă-ţi spun că nu mai sînt în stare, ce mă tot pisezi? îşi ieşi din fire femeia. Să nu-ţi fie cu supărare... Plecă.

În urma ei, Hans bătea temenele clămpănind:

– Nu îndrăznesc să mai stărui. Bogdaproste şi pentru atît...

În noaptea aceea somnul nu se lipi nici o clipită de el. Socotea într-una ce de bănet ar fi adunat vînzînd coca la o mie de mărci kilogramul. Abia spre ziuă reuşi să aţipească, dar aproape imediat fu trezit de un zgomot ciudat. Sări din pat, privind cu teamă în jur. În lumina leşietică a zorilor văzu că aluatul crescuse atît încît împinsese uşa bufetului şi năpădise podeaua.

Îl cuprinse groaza. Pentru întîia oară se gîndi la primejdia pe care o reprezintă coca asta.

„Ce-o să mă fac? Pînă la urmă blestemata mă scoate şi din casă".

N-a mai închis un ochi. I se tot năzărea că aluatul, asemeni unui balaur fumuriu, se tîrăşte spre pat şi vrea să-l sugrume... De cum se lumină bine de ziuă, se postă la marginea drumului pe care se întîmpla să treacă uneori şomeri,

vagabonzi, cerşetori. Opri din drumul lor trei flăcăi voinici, lihniţi de foame şi-i aduse acasă, făgăduindu-le o masă pe cinste.

Pesemne că tinerii aceştia nu mîncaseră niciodată cocă. La început se cam codiră, dar, după ce-i văzură pe Hans mîncînd, luară şi ei cîte o bucăţică şi. dînd de gust, se puseră cu nădejde pe mîncat. Coca parcă se topea în gură şi pînă la o vreme puteai să mănînci fără să-ţi simţi stomacul încărcat. Unde mai pui că tinerii aveau nişte stomacuri zdravene şi o poftă de speriat. Nu trecură nici douăzeci de minute şi goliră două rafturi. Hans se mai lumină la faţă.

– Ei, v-a plăcut?

– Nu-i rea. răspunseră tinerii, toropiţi de ospăţul asta îmbelşugat.

– De, cîtă foame am mai tras şi eu la viaţa mea! Omul trebuie să-şi ajute aproapele. Sînt singur cuc şi am pîine berechet, de ce să nu potolesc foamea unui flămînd?

– Mulţumim!

– N-aveţi pentru ce Mai poftiţi şi altădată. Sa ştiţi că nu mă supăr dacă veniţi şi în fiecare zi. Ba să vă aduceţi şi prietenii. Am inimă bună, o să vă dau la toţi de mîncare.

– Mulţumim, o să mai venim. Plecară. Hans nu mai putea de bucurie.

– Aşa mai merge…

Coca nu-i mai părea un monstru fioros, gata-gata să-l înşface şi să-i facă de petrecanie.

– Vlăjganii ăştia sînt în stare să înghită şi un balaur!

A doua zi i-a aşteptat cu nerăbdare, dar degeaba. Arşiţa zilei se simţea din plin Coca umpluse din nou bufetul şi se revarsă po duşumea. Somnul îi fu iarăşi bîntuit de coşmaruri Se făcea că aluatul se apropie tîrîş şi că din masa lui amorfă se ridică nişte braţe cenuşii, ameninţătoare… Se trezea din cînd în cînd, scăldat în sudori reci. În sfîrşit, îl fură un somn adînc şi dormi mai multe ore în şir, pînă îl deşteptară nişte strigăte.

– Jupîne, ei jupîne!

Soarele se înălţase pe orizont cam de două suliţe. Se sculă buimac şi deschise fereastra. Afară erau trei inşi. Pe doi din ei îi cunoştea: erau şomerii de acum două zile. Al treilea, înveşmîntat în nişte ţoale zdrenţuite, părea un cerşetor. Bucuros, se grăbi să deschidă larg uşa.

– Poftiţi, poftiţi! Vi s-a făcut foame, nu-i aşa? V-am aşteptat ieri cu nişte cocă, o grozăvie!

Dar oaspeţii nu se grăbeau să intre. În loc de bună dimineaţa, unul din şomeri întrebă cu aerul cuiva care vrea să încheie un tîrg:

– O să mîncăm iarăşi cocă?

Oarecum surprins, Hans răspunse cît putu de prietenos:

– Fireşte...

– Şi preţul? stărui tînărul pe acelaşi ton. Hans făcu ochii mari:

– Preţul? Care preţ? V-am cerut cu vreun ban?

– Asta ar mai lipsi – să mai şi plătim! Vrem să ştim cît ne plăteşti dumneata ca să mîncăm...

– Să vă plătesc? Eu? Ca să mîncaţi? Unde s-a mai pomenit una ca asta?

– S-a pomenit ori ba, află, jupîne, că pe degeaba nu mîncăm. Dacă nu vrei să plăteşti, adio şi-un praz verde. Găsim de lucru în altă parte. Slavă domnului, treabă este berechet!

– Da' ce, asta-i muncă? Staţi, staţi, nu plecaţi! se sperie Hans. Cîţiva bănuţi aş putea să vă dau...

– Cît?

– Să zicem, douăzeci de pfenigi.

– Numai atîta? Aici, în sat, ne roagă lumea cu două mărci kilogramul. Toţi trag de noi...

Hans simţea că înnebuneşte. Auzi, domnule, să le plătească – şi încă pentru ce? Ca să se îndoape cu cocă. Coca pe care acum cîtăva vreme o vindea cu peste o mie de mărci kilogramul. Ori oamenii ăştia îşi bat joc de el, ori şi-a pierdut minţile...

– Nu vă dau nici un ban î Găsesc eu destui flămînzi...

– Găseşti pe dracu! Toate satele din jur au prins de veste.

– O să mănînc singur toată coca, se încăpăţînă Hans.

– Treaba dumitale. Dar dacă nu crăpi pînă mîine, o să dai şi patru mărci, cum te văd şi cum mă vezi. Haidem, băieţi!

Îl lăsară singur cu coca cenuşie, care acoperise o bună parte din podea. Peste noapte o să umple odaia...

Pe Hans îl străbătură fiori de groază. Se repezi la fereastră şi strigă după cei trei.

– Hei, băieţi, veniţi înapoi!

Veniră înapoi, cîntăriră coca din ochi şi se puseră îndată pe treabă. Mîncară mai întîi coca revărsată pe duşumea. După ce dădură gata şi cele două rafturi de jos, se declarară bătuţi.

Hans le plăti suma cuvenită şi căzu epuizat în fotoliu.

„Mîncătorii de cocă" îşi făceau apariţia zilnic. Se îngrăşau, mîncau din ce în ce mai puţin, dar ridicau în schimb tot mai mult preţul. Banii lui Hans se topeau. Nemaiputînd să îndure imaginea propriului său dezastru, se îndopă şi el, într-o zi, după plecarea oamenilor, pînă la refuz. Dimineaţa nu mii fu în stare nici să se dea jos din pat. Inima îi bate cu poticneli, ca înhăţată de o gheară.

Cînd veniră „mîncătorii", le porunci cu o voce întretăiată de spasme:

– Aruncaţi afară porcăria asta! Cît mai departe de casă, să n-o mai văd în ochi!

– Bine c-a dat Dumnezeu, se bucurară oamenii, cărora li se făcuse lehamite de atîta cocă. Alţii de cînd au aruncat-o...

Dădură zor şi, în sfîrşit, casa fu curăţată de cocă. Hans făcu o sforţare să se ridice în capul oaselor, ca sa plătească oamenilor, dar deodată se învineţi la faţă şi se prăbuşi horcăind în aşternut.

– A mierlit-o şi ăsta, spuse cerşetorul, apropiindu-se de pat. S-a înăbuşit în osînză ca şi ăilalţi doi. Ei. băieţi, zic să ne luăm ceva ca amintire şi s-o uşchim la vapor. Am făcut destui purici în satul ăsta împuţit. Dar unde naiba o fi ţinînd biştarii?

Unul din cei doi şomeri încercă să-l oprească.

– Lasă, Karl. Ce te faci dacă te prinde?

– Cine să mă prindă? Nu vezi că borţoşii ăştia nici nu se mai mişcă toată ziulica din casă?

Găsi lădiţa cu banii, îşi umplu buzunarele şi plecă împreună cu ceilalţi doi, părăsind mortul.

VIII. POTOPUL DE PÎINE

Satul trăia zile de teroare cumplită. În fiecare casă de pescari se găsea măcar o fărîmitură de „pîine veşnică". O data cu arşiţa verii, „pîinea" începuse să crească vertiginos şi neaşteptata „recoltă" stîrnise o explozie de bucurie. Dar bucuria le fu de scurtă durată. Chiar în zilele următoare îşi dădură

seama că, dată fiind repeziciunea cu care creşte, coca ameninţă să se transforme dintr-un aliment preţios într-un duşman cumplit, într-un adevărat potop în stare să-i năclăiască şi să-i sufoce pe toţi.

Primejdia îi mai dezmetici: era limpede că dacă nu iau de urgenţă măsuri hotărîte îi aştepta un sfîrşit groaznic.

La început, ca şi Hans, pescarii se străduiră să împuţineze coca, mîncînd-o. Înfulecau în disperare, în duşmănie, pînă cădeau jos săgetaţi de crampe..Mulţi dintre ei fură cuprinşi de o frică sălbatică. Ca să se salveze, cei mari şi puternici îi sileau pe cei mici şi lipsiţi de voinţă să se îndoape cu cocă. Dar totul se dovedea zadarnic! Curînd îşi dădură scama ca în felul acesta nu obţin nici un rezultat. Coca năpădea încăperile, spărgînd geamurile şi se revărsa în stradă ca un puhoi cenuşiu de nestăvilit. Forţa care o făcea să crească era atît de teribilă, că după ce burduşea casa, coca urca pe coş aşternîndu-se ca un nămete pe acoperiş. Pescarii cu familii numeroase îi mai ţineau de bine, de rău piept. Apucau s-o scoată din timp în stradă. Noaptea, oamenii aruncau bucăţi de cocă lîngă casele vecinilor. Cine era însă prins, era bătut măr.

Şi Fritz prinse pe unul. Turbat de furie, îl doborî cu o lovitură cumplită într-un morman de pîine. Pînă dimineaţa, coca înghiţise cadavrul. Aşa săvîrşi Fritz al doilea omor. Nici nu încerca să ascundă: susţinea şi de astă dată că fusese în legitimă apărare. Poate că judecătorii din oraş ar fi găsit că Fritz depăşise limitele legitimei apărări. Pescarii însă îi dădeau cu toţii dreptate, susţinînd că Fritz a procedat bine şi că această întîmplare se cuvine să fie învăţătură de minte pentru alţii.

Izgoniţi de cocă din casele lor, aproape înnebuniţi de spaimă, oamenii se adunau deseori la sfat pe ţărmul mării. De cum se strîngeau, povesteau care mai de care lucruri care-ţi ridicau părul măciucă. De pildă, cum s-a prăpădit întreaga familie a tîmplarului: noaptea, cînd dormeau, coca astupase uşile şi ferestrele, năvălise în casă şi îi înăbuşise pe toţi... Cum au murit sufocaţi copii de ţîţă şi bolnavi nevolnici lăsaţi prin case...

Una din mamele care îşi pierduse în felul acesta pruncul, istorisea cu vocea întretăiată de suspine:

– M-am repezit pînă la vecini să-i rog să mă ajute ca să salvez barem lucrurile din casă. Coca umpluse numai camera

din faţă pînă la jumătate, în cealaltă, din fund, dormea copilul. Credeam c-o să mă întorc repede, dar am umblat tot satul pînă să găsesc pe cineva să mă ajute. De, fiecare cu necazurile lui. Nu mai ştiu cît am lipsit. Cînd în sfîrşit mă întorc, camera din faţă era aproape plină, aşa că nu mai puteam răzbate dincolo să scot copilul. Mă reped la fereastră – era zăvorită pe dinăuntru. M-au trecut toate sudorile. Atunci am hotărît sa trec cu orice preţ prin cocă Era groasă şi lipicioasă cum e clisa. Am reuşit să fac doar cîţiva paşi, dar am crezut că se scurge toată vlaga din mine. M-am oprit. Coca îmi ajunsese pînă la umeri şi, după scurt timp, mi-a încolăcit gîtul, a urcat pînă la bărbie... Cîteva minute şi m-aş fi înăbuşit... Ca atunci cînd te îneci într-o mlaştină. Am început să ţip. Noroc de Fritz care tocmai trecea prin faţa casei. A adus în grabă o cange şi m-a tras afară. Dar copilaşul, odorul meu, a fost ucis de cocă, nu l-am mai putut salva...

– Da, aşa a fost, întocmai cum spune dînsa, întări Fritz. Am înghiţit şi eu destulă cocă, pînă ce am izbutit s-o scot afară pe Marta...

Salvarea unui om cu riscul vieţii li se părea ceva de la sine înţeles, ca şi omorîrea „aruncătorului" – termen apărut o dată cu noul delict, fiind socotit la fel de infamant ca şi celălalt, mai vechi, de „hoţ".

Pescarii ascultau, cufundaţi într-o tăcere grea, toate aceste întîmplări sinistre.

– Să murim aşa, toţi cu zile? se revoltă o fată.

– Mai bine să le lăsăm dracului de case şi să fugim cît mai departe de aici, îşi spuse părerea un pescar bătrîn. Fritz privea marea cu creierul frămîntat de o idee. Într-un tîrziu spuse:

– Ce-aţi zice dacă am azvîrlii coca în mare, mai ales că-i la doi paşi. Acolo, e loc cît vrei. Chiar dacă n-o să se ducă la fund, vîntul şi valurile o s-o care departe. În felul ăsta scăpăm de ea...

Toţi încuviinţară. Fie ce-o fi, numai să nu mai aibă senzaţia chinuitoare că stau degeaba. Se puseră cu îndîrjire pe treabă. Cărau cocă zi şi noapte şi-o aruncau în apă.

Coca se umezea puţin, dar nu se scufunda, ci plutea la suprafaţă asemeni unui sloi de gheaţă murdar, pe care soarele primăvăratec îl închisese la culoare. Nici nu se depărta măcar de ţărm. Dimpotrivă, valurile aruncau o parte din cocă înapoi pe ţărm. Bine cel puţin că se dovedise pe gustul peştilor, care se îngrămădiseră într-un număr impresionant, devorînd-o cu nesaţ.

Spectacolul îi aţiţă pe pescari.

– Să ştiţi că n-or să aibă ce alege din ea... Ia uitaţi-vă cîţi au dat năvală...

– Grozavă momeală! Ce de peşte s-ar prinde!

– Nici un năvod n-ar putea să tragă o povară ca asta. Mai ales ale noastre, putrede cum sînt...

De fapt nici unul nu se gîndea serios la pescuit. Singura lor preocupare era să care într-una coca şi s-o azvîrle în mare.

În a treia zi, un pescar exclamă:

– Ce-o mai fi şi asta? Deşi peştii au înfulecat atîta din ea, în loc să se împuţineze, s-a înmulţit...

– O fi crescînd şi în apă, mai ştii!

Mai trecură cîteva zile şi deveni limpede că în mare coca creşte şi mai repede, poate unde are la dispoziţie mai multă hrană. Cît se întindea zarea, o vedeai burduşindu-se deasupra apei. Şi, colac peste pupăză, năpădise şi ţărmul, amuţind cu totul zgomotul valurilor şi începînd să se prelingă pe uscat. Ai fi zis că marea, sătulă de atîta hrană, nu mai poate înghiţi nici o fărîmitură şi-o înapoiază pămîntului. Nici o ambarcaţiune nu se mai putea apropia de mal.

Iată, deci, spulberată şi ultima lor speranţă. Nu mai ştiau ce să facă. Priveau deznădăjduiţi această mare stranie, cenuşie şi gelatinoasă ca un fel de piftie, pe care probabil nici nu se putea înainta cu barca. Iar dincoace, pe ţărm, erau casele pustii, părăsite.

Un pescar făcu totuşi o încercare, dar barca lui se împotmoli ca într-un nămol gros.

– Uite ce s-a ales din marea noastră, începu să jelească bătrînul pescar. Acum nu mai e chip nici să fugim de pe insulă. Şi de la cine ni se trag toate astea?

Întrebarea îi fulgeră pe toţi. Oamenii aceştia ajunşi la disperare căutau cu tot dinadinsul un ţap ispăşitor, pe care să-şi verse mînia pentru toate nenorocirile abătute asupra lor.

– Mai şi întrebaţi cine e vinovatul? Profesorul Breuer, care altul!

Uitaseră sau poate nu voiau să-şi amintească în ce fel îşi făcuseră rost de cocă şi cît îi implorase profesorul să-i dea lui toate rezervele de „pîine veşnică".

– El ne-a nenorocit! El ne-a lăsat fără adăpost şi ne-a osîndit copiii la pieire. El a dezlănţuit prăpădul. Moarte lui

Breuer! Sa piară monstrul! Mulţimea dezlănţuită porni puhoi spre colina în vîrful căreia se afla casa profesorului.

Zadarnic încercau Johann, Rudolf şi Oskar să-i oprească de la o faptă necugetată. Mînia e oarbă, nu judecă.

IX. ASEDIUL

Profesorul Breuer trecea prin momente înfiorătoare. Ajunsese şi la urechile lui vestea despre ce se întîmplă în sat. Deşi făcuse tot ce i-a fost omeneşte posibil ca să preîntîmpine urgia, simţea apăsînd pe umerii lui o parte din vină.

– E groaznic! E înnebunitor! murmura el, măsurînd cu paşi nevolnici cabinetul în lung şi în lat. Ce soartă absurdă! Să trudeşti patruzeci de ani ca să aduci oamenilor fericirea şi să le pricinuieşti atîtea nenorociri...

Accesele de zbucium şi deznădejde alternau cu cele de activitate febrilă: căuta un mijloc ca să distrugă cît mai rapid cu putinţă coca sau cel puţin să-i încetinească creşterea. Rămînea nopţi întregi în laborator, neîngăduindu-şi nici o clipă de odihnă.

Dar nenumăratele experienţe pe care trebuia să le facă pentru a obţine un leac eficace cereau timp.

Şi mai cereau ceva: linişte sufletească. Iar lui toate aceste orori îi creau o tensiune nervoasă vecină cu nebunia. Prevăzînd că mai devreme sau mai tîrziu va fi atacat de mulţimea revoltată, îşi luase din timp toate măsurile. Nu pentru că ar fi pus prea mult preţ pe viaţa lui. ci pentru că era convins că numai el şi nimeni altul poate salva omenirea înainte ca ea să piară înăbuşită de cocă. De aceea era hotărît să-şi apere viaţa în orice chip.

Cînd servitorul dădu buzna în cabinet şi strigă eu sufletul la gură: „Năvălesc pescarii!", profesorul avu putere doar să murmure:

– Au şi venit?

Rămase cîteva clipe tăcut, cu aerul unui osîndit în clipa supremă cînd i se aduce vestea: „E timpul să mergi la locul execuţiei". Recăpătîndu-şi însă rapid sîngele rece, înălţă capul şi porunci calm:

– Zăvorăşte uşile, Karl! Pune obloanele de stejar la ferestrele de la parter.

Întrucît totul fusese chibzuit din vreme, pregătirile se desfăşurară cu iuţeală. Uşa din faţă, masivă şi ferecată, putea rezista chiar şi unui atac îndelungat. Obloanele prinse în buloane groase acopereau ermetic ferestrele înguste de la parter. Karl apucă să închidă şi poarta, cu toate că era mai puţin trainică decît uşa de la intrare.

– Dacă-i ţine puţin în loc şi tot e bine... Vila profesorului era gata să înfrunte asediul. Pe măsură ce mulţimea se apropia, răcnetele ei răzbeau dincolo de ziduri, risipindu-şi ecoul macabru în încăperi.

– Moarte monstrului!

Poarta se cutremură sub loviturile căngilor grele. Dulăii sloboziţi din lanţ izbucniră în hămăituri sălbatice. Lemnul porţii pîrîi sub presiunea mulţimii şi, în sfîrşit, cedă. Înarmaţi cu căngi şi harpoane, pescarii năvăliră în curte, omorîră cîinii şi înconjurară casa.

– Deschide! urlau întărîtaţi pescarii. Degeaba te ascunzi, că tot punem noi mina pe tine...

Profesorul strecură o privire prin fereastra îngustă de la etaj. Cu tot tragismul situaţiei nu-şi putu reţine un zîmbet amar: nu se mai pomenise vreodată o armată ca asta, alcătuită din indivizi atît de graşi şi cu mişcări greoaie. E drept că necazurile şi truda din ultimele zile le mai topise din osînză, dar şi aşa cum arătau acum păreau adunaţi la un concurs de burtă-verzi. Gîfîiau şi oboseau repede, de-aceea erau mai puţin primejdioşi decît voiau să pară.

– Fie cum vreţi voi, dar mai înainte vă cer sa mă ascultaţi, strigă profesorul, încercînd să acopere larma. Nu puteţi spune că nu v-am prevenit... Nu-l lăsară să vorbească.

– Ucigaşule! Monstrule! La moarte! La moarte!

– O să vă învăţ cum să distrugeţi coca! strigă Breuer, străduindu-se să potolească vacarmul.

La auzul acestor cuvinte, oamenii care se aflau mai aproape tăcură. În timp ce ceilalţi continuau să vocifereze.

– Pînă ce voi găsi un mijloc care să vă scape de cocă, fărîmiţaţi-o între pietre, pisaţi-o, ardeţi-o. Şi, mai ales, lăsaţi-mă să lucrez în linişte. Nu uitaţi că aţi mai refuzat o dată să-mi urmaţi sfatul...

Vuietul mulţimii îi înăbuşi glasul. Oamenii începură să-şi manevreze căngile ca pe un berbece, încercînd să spargă uşa. Dar uşa şi obloanele rezistau straşnic.

Pescarii nu aveau de gînd să se lase. Cînd unul obosea, altul îi lua locul, izbind cu furie în uşă. Către seară, uşa se şubrezise, fiind străpunsă în cîteva locuri de căngile ascuţite. Dar şi armata de pîntecoşi ajunsese la capătul puterilor. Asediatorii se adunară roată, ca să discute situaţia. Găseau că durează prea mult şi că e din cale-afară de obositor să continue asediul cu căngile. Trebuia născocit vreun mijloc mai rapid pentru cucerirea fortăreţei.

Treptat, răcnetele învălmăşite încetară: gloata asta neorganizată era pe cale să se transforme într-o adevărată „armată", cu comandanţi şi stat major.

"Asta nu-mi place", îşi spuse Breuer.

– Uite-l cum dă din mîini, bombăni în momentul acela Karl, arătînd cu mîna spre un pescar. Asta-i Fritz, îl cunosc.

Fritz explica ceva cu gesturi repezite. Pescarii îl ascultară cu luare-aminte, apoi, vorbind toţi laolaltă, se retraseră pe poartă. Numai cîţiva rămăseseră lîngă casă..

„Te pomeneşti că o fi izbutit să-i convingă să-şi bage minţile-n cap, gîndi Breuer, cu o brumă de speranţă. Dar atunci ce rost au santinelele?"

După o oră, cînd îi văzu pe pescari urcînd din nou costişa, înţelese planul pe care îl urziseră: fiecare căra în spinare o legătură de vreascuri.

– Ce-or fi punînd la cale? Doar n-or fi vrînd să ne ardă de vii? se îngrozi Karl.

– Trebuie să scăpăm cu viaţă, răspunse Breuer, urmărindu-i din ochi pe pescarii care îngrămădeau vreascurile sub uşă şi de-a lungul zidurilor. Ia să dăm drumul la „artilerie".

Servitorul aduse un pachet mare de rachete. Înainte ca pescarii să-şi isprăvească pregătirile, Breuer şi Karl aruncară spre ei vreo zece rachete. Aceste proiectile anume preparate şuierau şi pocneau asurzitor, scuipau flăcări şi săreau din loc în loc, împrăştiind un miros respingător. Dar, în ciuda aparenţelor, rachetele erau absolut inofensive.

În rîndurile asediatorilor se iscă panică. Pescarii o luară la fugă, strănutînd şi acoperindu-şi gura cu mîinile. Erau încredinţaţi că e vorba de gaze asfixiante.

Trecuse de miezul nopţii. Între norii ce goneau sfîşiaţi de vînt se ivi cornul lunii. Văzînd că nu se aleseseră decît cu spaima, pescarii se întoarseră spre casa profesorului tocmai cînd acesta se pregătea să fugă.

În lumina alburie a lunii, Breuer îi văzu înaintînd ca o masă compactă de cărbune. Legaţi cu cîte o basma care le acoperea nasul şi gura, pescarii înălţau deasupra capetelor torţe aprinse. Deşi burtoşi şi greoi, acţionau de data aceasta rapid şi fără şovăială, ca nişte adevăraţi soldaţi. Înainte ca Breuer să aibă răgazul să azvîrle asupra lor o salvă de rachete, dădură foc vreascurilor şi se retraseră la oarecare distanţă.

– Stăm prost, mormăi Breuer, privind cum se preling flăcările pe crengile uscate... Îşi plecă îngîndurat fruntea. N-avem ce face, trebuie să-i adormim cu gaze. N-o să moară nici unul, dar cel puţin pentru trei ore îi scoatem din circulaţie... Or să doarmă duşi.

Aduse repede din laborator două butelii. Deşurubă capacul de metal şi lăsă să se scurgă un gaz aproape incolor. După ce şi el şi Karl îşi puseră măşti de gaze, goli încă trei butelii. Efectul fu fulgerător: de îndată ce gazul ajunse în curte, pescarii începură să cadă ca seceraţi.

– Putem pleca, spuse grăbit profesorul.

Ieşiră, încuind uşa după ei, împrăştiară vreascurile aprinse şi stinseră focul. Între timp, vîntul începuse să risipească gazele.

– Cu atît mai bine. Într-un ceas-două or să fie pe picioare. Pînă atunci însă noi sîntem departe.

Scoaseră din garaj un automobil micuţ cu două locuri şi goniră spre cel mai apropiat oraş.

X. CRIMINALUL

Dimineaţa, cînd se treziră, pescarii se priviră unul pe altul nedumeriţi. Ce se întîmplase? Prin curte zăceau risipite ramuri şi crăci. Din casă nu răzbătea nici un zgomot.

Se repeziră şi sparseră uşa. Nu găsiră ţipenie de om!

– A şters-o! Ne-a lăsat cu buzele umflate...

Se întoarseră înciudaţi în sat şi abia atunci îşi aduseră aminte de felul cum i-a învăţat Breuer să distrugă coca. Aduseră un cazan cît toate zilele, aprinseră un foc zdravăn şi aruncară

cîteva bucăţi înăuntru. Din cazan ieşea un fum înecăcios şi coca se topea văzînd cu ochii. Numai un strat subţire de reziduri se depunea pe fund. Cine n-avea cazan, fărîmiţa coca între pietre sau în piuă. Treaba mergea cu spor, dar trebuia să asuzi toată ziua: coca creştea mereu.

În timp ce pescarii se istoveau cu truda asta de ocnaşi, profesorul împreună cu Karl îşi continuau drumul. Lîngă un cătun întîlniră un pescar bătrîn, care îl cunoştea pe Breuer din vedere.

– Uite-l pe monstru! strigă pescarul, arătîndu-l ţăranilor pe Breuer.

Se ridică un vuiet de ameninţări. Karl apăsă cît putu pe accelerator, dar unul din ţărani apucă să arunce cu furca după ei şi sparse un cauciuc. Izbutind cu chiu – cu vai să iasă din sat, să dădură jos din maşină ca să schimbe cauciucul, dar, văzînd că ţăranii alergau după ei, urlînd şi blestemînd ca scoşi din minţi, fugiră în pădure. Au rămas ascunşi acolo toată ziua şi numai după ce se lăsă bezna nopţii se încumetară să pornească mai departe.

„Sînt un proscris, se lamenta Breuer. Orice om întîlnit în cale poate să mă ucidă, ca pe un criminal scos de sub scutul legii..."

Cînd ajunseră, în sfîrşit, în oraş, Breuer se înfăţişă imediat procurorului şi, după ce-şi declină numele şi calitatea, spuse:

– Vă rog să mă arestaţi şi să mă trimiteţi la închisoare, ca să nu fiu sfîşiat de mulţime.

– Aţi venit la timp, răspunse procurorul. Chiar adineauri am primit ordin să vă arestez.

– Ca să mă apăraţi de furia mulţimii, nu?

– Hm! făcu vag procurorul. La drept vorbind, nu numai pentru asta. Cred că o să vi se intenteze o acţiune.

Cu toate că vestea îl lovise drept în moalele capului. Breuer tăcu şi, căzînd într-o adîncă apatie, se lăsă dus la închisoare fără nici o împotrivire. Curînd îl mutară într-o închisoare din Berlin.

– Aveţi cunoştinţă de nenorocirile pe care le-a provocat invenţia dumneavoastră? îl întreba judecătorul de instrucţie.

– Da, dar nu mă consider vinovat. Am avertizat guvernul...

– Despre vinovăţia dumneavoastră o să vorbim mai tîrziu. Ştiţi, aşadar, ce s-a întîmplat în satul acela de pescari. Presupun însă că ignoraţi ce grozăvii s-au petrecut în lumea întreagă?

– Aceleaşi nenorociri probabil, dar în proporţii mai mari...

– În proporţii mai mari! se revoltă judecătorul. Cum de puteţi vorbi cu atîta sînge rece? Blestemata aia de cocă a năpădit sate, tîrguri, oraşe. Sute de mii, ce spun, milioane de oameni au rămas fără adăpost. Navigaţia fluvială şi maritimă s-a oprii, pentru că rîurile şi mările s-au transformat în nişte uriaşe mlaştini. Erupţia unui vulcan e floare la ureche pe lîngă catastrofa pe care aţi provocat-o. Iată ce reprezintă aceste „proporţii mai mari", despre care vorbeaţi adineauri cu atîta calm.

– Şi ce vreţi să fac? Să cad în genunchi şi să cer iertare? ţipă iritat profesorul. Nu cumva eu am umplut lumea de cocă, am făcut negoţ cu „pîinea veşnică"? Spuneţi-mi măcar ce acuzaţii mi se aduc?

– Că, fără să terminaţi experienţele, fără să studiaţi toate însuşirile acestui aluat, aţi comis criminala imprudenţă să daţi o bucată bătrînului pescar Hans. Aici e izvorul răului...

– Bine, dar am luat toate măsurile de precauţie. Ce vină port eu, dacă lacomul acela de Hans a abuzat de încrederea mea?

– Aţi dat o forţă groaznică, nimicitoare pe mina unui om care abia ştia să citească. Halal precauţie! Poate veţi binevoi, totuşi, să-mi împărtăşiţi toate amănuntele? Aşezîndu-se la birou, judecătorul de instrucţie îi luă un interogator în toată regula, care dură multe ore îl interesa în special de ce Breuer nu specificase în telegrama lui ce primejdie anume ameninţă lumea, arătînd doar că „pîinea" dăunează sănătăţii.

– Dacă aţi fi Înfăţişat de pe-atunci tot adevărul, dezastrul putea fi preîntîmpinat. S-ar fi folosit nişte frigidere speciale, sau mai ştiu eu, poate nişte rezervoare ermetice.

– Mi-am închipuit că perspectiva unei otrăviri îi va înfricoşa pe oameni şi-i va face să nu mai consume coca, s-o distrugă. Unde mai pui că, dacă aş fi spus adevărul, s-ar fi putut să nu fiu crezut, aşa cum n-am fost crezut în ceea ce priveşte pericolul de otrăvire. În treacăt fie zis, frigiderele şi rezervoarele despre care vorbeaţi adineauri n-ar fi fost decît un paleativ absurd. Fabricarea lor cere timp, ori coca creşte cu repeziciunea cu care

se înmulţesc bacteriile: şaisprezece milioane de descendenţi în douăsprezece ore.

Cînd i se permise să-şi vadă avocatul, Breuer află de la acesta un şir de amănunte suplimentare.

– Aţi nenorocit o lume, scumpe profesore. Acum milioane de oameni pisează toată ziua afurisita aia de cocă. Cine are bani, angajează cîţiva pîrliţi să facă treaba asta pentru el. Ceilalţi însă parcă ar fi osîndiţi la o trudă de sisif. S-au găsit şi state care au încercat să arunce cocă pe teritoriul statelor vecine. Era cît pe ce să izbucnească războiul. Paradoxal e însă faptul că tot coca le-a domolit ardoarea războinică. Într-adevăr, cum să te războieşti, dacă nici n-ai pe unde trece? Oamenii şi caii se împotmolesc în cocă. Aşa ca totul s-a rezumat la cîteva neînsemnate lupte aeriene. Dar ce ne mai aşteaptă de acum înainte? Ziarele înteţesc panica, scriind că aluatul dumneavoastră se va întinde pretutindeni, acoperind globul cu o crustă compactă. Şi atunci, s-a zis cu omenirea! Soarele va rumeni globul ca pe o pîine uriaşă. Nu este exclus să fie, într-adevăr, gustoasă şi hrănitoare, dar n-o să mai aibă cine s-o mănînce, căci nu va mai exista umanitate pe glob. Cei mai prevăzători – bineînţeles, şi cei mai bogaţi – au şi început să cumpere parcele pe crestele munţilor. Un grup de bogătaşi a acaparat toate gheţarele elveţiene, ca să se adăpostească acolo în speranţa că n-o să ajungă coca atît de sus, mai ales că imediat ce dă de frig creşte mai încet.

– Aş vrea însă să ştiu – îl întrerupse Breuer – de ce sînt acuzat tocmai eu? Doar Rodenstock şi Kriegmann sînt cei care au comercializat pîinea!

Avocatul zîmbi.

– Aflaţi, dragă profesore, că guvernul a apucat să instituie monopolul şi că, prin urmare, în ultimul timp, el a fost marele negustor de pîine. Vă daţi seama că n-o să se acuze guvernul singur. Ar fi stupid, nu-i aşa! Şi, ca să se justifice în ochii maselor, ca să abată atenţia opiniei publice, îi trebuie cu tot dinadinsul un vinovat.

– Acum înţeleg, murmură Breuer. În aceste condiţii, e absurd să mai sper că-mi voi putea dovedi nevinovăţia.

– Da, nu vă ascund că situaţia nu-i de loc uşoara. Cu un singur preţ vă puteţi răscumpăra libertatea: descoperind cît mai

neîntîrziat un „antidot" eficace, pare să distrugă radical toată coca de pe glob...

– Dar pentru asta trebuie să mi se dea posibilitatea să lucrez!

– Vi se va asigura această posibilitate. Încă în cursul zilei de azi veţi fi instalat într-un laborator utilat, chiar aici în închisoare. Vi se va pune la dispoziţie tot ce vă trebuie Credeţi-mă pe mine, este cea mai bună metodă să înlăturaţi avalanşa de învinuiri...

XI. SALVAREA!

Daţi-mi voie să mă prezint: Schmidt, docent universitar. Din clipa asta – mîna dumneavoastră dreaptă. Am mai lucrat în domeniul biochimici pentru Rodenstock şi Kriegmann. Eu am fost aceia care am redescoperit formula „pîinii" şi am produs-o pentru export...

– Aha, care va să zică un „complice"! Nu cumva aşa se explică prezenţa dumneavoastră alături de mine în laboratorul închisorii?

– Nu. Mie nu mi-au făcut nimic. Au socotit, pesemne, că o singură victimă e de ajuns.

– Cum, vrei să spui că Rodenstock şi Kriegmann sînt şi ei liberi?

– Mai încape vorbă! Liberi şi prosperi. Acum fabrică nişte maşini pentru distrugerea pîinii prin mijloace mecanice şi cîştigă averi colosale. Nu-i om care dispune de ceva bani să nu-şi cumpere o astfel de maşină. Mii de muncitori lucrează la distrugerea „pîinii". În toată lumea, ziua de lucru a fost prelungită pînă la douăsprezece ore! Ce să-i faci! Pretutindeni s-a decretat starea de asediu. Muncitorii lucrează cu ordine de mobilizare. Orice încercare de grevă este înăbuşită cu cruzime.

Breuer îl asculta zdrobit, cu bărbia în piept.

„Bietul Breuer! La asta a visat el?!" îl compătimi Schmidt pe bătrîn. Schimbă vorba:

– Cum vi se pare laboratorul? Nu-i rău, ce ziceţi?

Smulgîndu-se din plasa gîndurilor negre, Breuer privi în jur cu un ochi de expert şi rămase mulţumit. La vederea microscoapelor, a retortelor se mai învioră parcă după

zbuciumul din ultimele zile. Abia aştepta să se pună din nou pe lucru.

– Da, da, nu-i rău de loc. Mai lipseşte cîte ceva, dar sînt convins că o să ni se dea tot ce ne trebuie. La muncă, la muncă!

– Aşa-mi plăceţi, se bucură celălalt. Fiţi fără grijă, domnule profesor. Îi venim noi de hac aluatului. Apropo, cum explicaţi intensificarea creşterii „pîinii"? Numai căldurile verii să fie la mijloc?

– Da de unde! Alta este explicaţia: vara aerul conţine mai multe bacterii decît iarna. Deoarece protozoarele au hrană din belşug, „pîinea" creşte vertiginos.

– Da, am bănuit şi eu cu aici e buba. De aceea, cred că „pîinea veşnică" poate fi distrusă prin două mijloace. Ori găsim o cultură de bacterii care să devoreze coca mai repede decît e în stare ea să crească, ori va trebui să sterilizăm aerul din jurul ei, lăsînd astfel protozoarele fără hrană.

– Eu m-am gîndit numai la primul mijloc. Dar să ştiţi că şi ideea dumneavoastră în ce priveşte sterilizarea nu mi se pare de lepădat.

– Vă mulţumesc! Ar fi, deci, bine să ne ducem cercetările în ambele direcţii.

Schmidt era nu numai priceput şi talentat, dar şi un bun camarad. Lucrau fără răgaz şi fără îndoială că cercetările ar fi progresat mult mai rapid, dacă n-ar fi fost vizitele judecătorului de instrucţie care îl lăsau pe Breuer pradă unor gînduri negre, ori îl aduceau într-o stare de teribilă surescitare. Schmidt se străduia să-l liniştească cum putea.

– Nu-i mai daţi atîta importanţă hîrţogarului ăsta. Orice s-ar spune, dumneavoastră aţi realizat o invenţie epocală. Nu există muncă ştiinţifică fără eşecuri. E drept că acum ne străduim să distrugem rodul muncii dumneavoastră. Dar nu ne vom opri la această activitate destructivă. Vom şti să punem frîu aluatului şi nu mă îndoiesc că într-o bună zi o să se supună oamenilor, izbăvindu-i pentru totdeauna de foamete.

Lumea întreagă urmărea cu sufletul la gură cercetările din laboratorul închisorii. Oamenii ajunseseră însă la capătul răbdării. Ziarele cereau tot mai stăruitor ca profesorul să fie adus în faţa tribunalului întrucît e puţin probabil că va rezolva vreodată problema. Schmidt, care îşi mai rupea uneori cîteva

clipe ca să frunzărească ziarele, nu-i comunica nimic lui Breuer în legătură cu campania de presă, ca să nu-i sporească grijile.

Se întîmplă însă că într-o zi unul din aceste articole îi căzu lui Breuer în mînă. Toată ziua se învîrti prin laborator, negru de supărare, iar seara stărui ca Schmidt să se culce mai devreme, deoarece de multe nopţi nu închisese ochii.

Schmidt se culcă – dormeau chiar aici, în laborator – dar somnul nu se prinse de el. În seara aceea Breuer păruse mult mai agitat ca de obicei. Prefăcîndu-se că doarme, Schmidt îl urmărea printre gene. Profesorul se plimbă o vreme prin laborator ca într-o cuşcă, apoi se aşeză să lucreze. Liniştit în privinţa lui, Schmidt era gata să adoarmă, cînd îl trezi un strigăt:

– Evrika!

Prima lui pornire fu să se scoale ca să-l felicite pe Breuer, dar o presimţire nelămurită îl opri. Între timp profesorul se apropiase de masa de scris, arsese nişte hîrtii la flacăra spirtierei şi, după ce aşternu în fugă cîteva rînduri pe o bucată de hîrtie, scoase o seringă.

„Vrea să se sinucidă!" se îngrozi Schmidt şi, dintr-un salt, fu lîngă Breuer.

– Uşor, uşor, domnule profesor, aşa nu merge!

– Dă-mi pace, se împotrivi Breuer. Dacă am avut vreo vină faţă de oameni, mi-am ispăşit-o: am descoperit mijlocul ca să se distrugă coca, dar mă simt sleit de puteri... Îmi ajunge!

– Vă înţeleg, aţi obosit şi aveţi nevoie de odihnă îndelungată. Un creier ca al dumneavoastră nu trebuie să piară înainte de vreme. Şi. smulgîndu-i seringa din mînă, continuă: Daţi-mi voie să vă felicit, scumpe maestre! De altfel, puteţi să mă felicitaţi şi pe mine, deoarece tot în seara asta am rezolvat şi eu problema.

– Şi de ce aţi tăcut?

– Am vrut să mai verific unele amănunte, răspunse Schmidt cu modestie. Adevărul era însă altul: văzînd că Breuer se apropie de ţel, voise să-i lase lui gloria primului descoperitor.

– Şi acum, scumpe profesore, mi se pare că e cazul să tot trăim. Să trăim şi să lucram împreună. Vom perfecţiona „pîinea" – „pîinea" dumneavoastră – şi nu va trece mult pînă cînd toată lumea o va mînca, rostind numai cuvinte de laudă la adresa genialului „bucătar".

Chipul lui Breuer se lumină încet-încet într-un zîmbet cald. Strînse cu efuziune mîna inimosului său colaborator. Peste cîteva ore ziarele şi radioul vestiră lumii întregi că mijlocul radical pentru distrugerea „pîinii" fusese descoperit. „Ciuperca profesorului Breuer" avea un efect instantaneu. Erau suficiente cîteva grame şi coca începea să se acrească, să se dezumfle şi, acolo unde se înălţau înainte munţi gelatinoşi, să nu rămînă decît un ghemotoc de mucegai cenuşiu. Pe măsură ce se usca, chiar şi ghemotocul se pulveriza. Rezultate bune dădură şi sterilizatoarele de aer ale lui Schmidt, dar metoda lui Breuer, fiind mai simplă şi mai ieftină, căpătă o mult mai largă răspîndire.

Lumea scăpase de cocă. Omenirea era salvată.

XII. VÎNT PRIMENITOR

Boarea răcoroasă vestea venirea toamnei în sătucul de pescari. Marea îşi revărsa asupra insulei toate miresmele. Peste întinderile de valuri verzi goneau nori albicioşi. Între mare şi cer păsările spintecau văzduhul cu ţipete stridente, guturale. Valurile se spărgeau de ţărm, împodobindu-l cu salbe de spumă.

Pe ţărm se adunase la această oră tot satul în păr. Năvoadele fuseseră reparate, bărcile călăfătuite şi date cu catran. Bărbaţii se pregăteau să plece la pescuit. Chipurile le erau concentrate, iar braţele musculoase, care fixau pînzele, executau mişcări iuţi şi precise.

– Bate un vînt prielnic, se bucură Fritz, aşezîndu-se la cîrmă.

– Semn c-o să prindem mult peşte, fu de părere bătrînul pescar care, încălţat cu nişte cizmoaie cît toate zilele, tocmai venea prin apă spre barcă.

Barcazul fremăta pe valuri ca un cal avid să soarbă depărtările. Iată în sfîrşit isprăvite şi ultimele pregătiri.

Toţi se simţeau voioşi şi nerăbdători. Vîntul umflă pînza şi barcazul, cotind scurt cu prova spre larg, porni săgeată pe valuri.

Cu părul răvăşit de vînt, Fritz ţinea strîns cîrma. Avea senzaţia copleşitoare că vîntul puternic, sărat, al mării îi revarsă în vine vigoarea şi energia de altădată. Crîmpeie din viaţa pe

care o duseseră în ultimele luni i se perindau prin fata ochilor ca fantoma unui vis îngropat în trecut: bogăţia care dispăruse pe neaşteptate, aşa cum venise, vîrtejurile de patimi, omorurile, beţiile, nopţile mistuite de ameţeala nebunească a jocurilor de noroc, ororile potopului de pîine...

Nici nu-i venea acum să creadă că el, pescarul Fritz, a trăit toate acestea. Poate că n-a fost de fapt decît un vis urît, un groaznic coşmar. Privi iscoditor chipul aspru al bătrînului pescar care manevra cu gesturi sigure pînza: fălci încleştate şi ochi ageri de lup de mare – un chip care părea cioplit cu barda în lemn de stejar.

Şi oare, într-adevăr, pe bătrînul acesta l-a văzut lîngă masa verde a ruletei, în tripou, cu gura întredeschisă, cu mîinile tremurătoare, cu ochii dilataţi. fioroşi, de nebun, scăpărînd de lăcomie...

Nu, nu poate să fi fost decît un vis urît.

Furat de gînduri, Fritz nu cîrmi la timp şi un val se prăvăli pe punte.

– Cască bine ochii, flăcăule! îl luă la rost bătrînul.

Strigătul acesta poruncitor îi goni ca prin minune coşmarurile. Cu inima uşoară, Fritz se opinti în cîrmă. Înfrăţită cu vîntul aspru şi primenitor, barca goni sprintenă spre larg.

Redactor responsabil: Herta Spuhn

Tehnoredactor: I. Panaitescu

Dat la cules 05.06.1963. Bun de tipar 13.07.1963

Apărut 1963. Comanda nr. 6,084. Tiraj 55.140.

Hîrtie ţipar de 50 g/m2, 540X840/16. Coli editoriale 20,89.

Coli de tipar 26. A. T. 4341. C.Z. pentru bibliotecile mici 8S 3=R.

Tiparul executat sub comanda nr. 30.474 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii". Piaţa Scînteii nr. 1, Bucureşti, R.P.R.